

Leto XXIII.

Številka 11. in 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“

1907.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fr. Mohorič</i> : Izknjižbe na podlagi razdelilnega ustavnega sklepa in izknjižbe pobotnice	321
2. <i>Prof. dr. Fr. J. Spevec</i> : Posjed stvari i posjed prava prema svome najnovijem razvoju	329
3. Za ravnopravnost slovenščine pri c. kr. viš. dež. sodišču v Gradcu	335
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Proti zakonski ženi, ki plača tujo terjatev, si jo da odstopiti in jo potem iztožuje od solidarnega sodolžnika, se le-ta ne more braniti z ugovorom, da je med sodolžniki tudi netoženi tožničin mož; preiskovati tudi ni, s čigavim denarjem se je pridobilo iztoževano terjatev, ker bi bilo to vprašanje le takrat relevantno, če bi se ugovarjalo »exceptio doli« (§-a 1358 in 1423 o. d. z.)	338
b) Odstop pravic in dolžnosti iz pogodbe o nakupu lesa za sekanje proti plačilu ni presojati s stališča asignacije, marveč cesije	351
c) § 440 o. d. z. ne izključuje izpodbijanja knjižne pravice s stališča, da se jo je pridobilo proti knjižnemu lastniku, če prav je pridobitelj vedel, da se je bilo nepremičnino izvenknjižno že drugemu prepustilo	357
d) Zoper ugotovitve v malotni sodbi je dopusten priziv. Ugotovitveni tožbi ni namen služiti za pripravo k dajatveni tožbi	361
e) Nekaj o takozvani pridržani lovski pravici	363
f) V sporu radi motenja posesti tudi ni upoštevati kakih dogovorov, ki so se vršili neposredno pred motenjem posesti o predmetu, kateri pa niso obojestranski priznani	366
g) Podsodnost nezakonskih otrok nedoletne matere	369
Kazensko pravo.	
V §-u 15 zak. od 26. januarja 1907 št. 18 drž. zakona je naredba, s kakimi sredstvi se povzroči onemogočenje shoda, taksativna. Silovit upor je le pretenje ali brahijalna sila	370
5. Izpred upravnega sodišča.	
Vsi posestniki zemljišča, upravičenega k volitvi v skupini veleposestva, imajo volilno pravico v tej skupini. Poedina volilna pravica je samo omejena po isti in istovredni volilni pravici ostalih sopoestnikov. Z odpadom volilne pravice enega odpade omejitev volilne pravice ostalih	371
6. Književna poročila	375
7. Razne vesti	376

Slovenski Pravniki.

Leto XXIII. V Ljubljani, 15. decembra 1907. Štev. 11. in 12.

Izknjižbe na podlagi razdelilnega, ustavnega sklepa in izknjižne pobotnice.

Naravno je, da se po dognani ali ustavljeni izvršbi nehajo, odnosno razveljavijo izvršbeni čini. Pri nekaterih izvršbah se nehajo ob končatvi izvršilni čini sami ob sebi. Preodkaz terjatve v poteg ugasne sam ob sebi, če je tretji dolжник plačal dolg — izvršljivo terjatev zahtevajočemu upniku. Brez vsakega sodnega čina je tukaj prenehala izvršljiva terjatev; ugasnila je zastavna pravica, preminol je preodkaz v poteg. V premičninski izvršbi nehajo s končano dražbo vsi izvršbeni čini, odnosno ugasnejo. Tako je vsaj v navadnih slučajih; v večjih in zapletenih slučajih je treba še seveda sodne razdelitve in nakaza ter izročbe.

Kedar se pa pri izvršbah raztegajo izvršbeni čini tudi na zemljiško knjigo, tedaj izvršbeni zemljiškoknjižni čini nikdar ne ugasnejo sami ob sebi, temveč je treba vselej še k ugasnitvi posebnega čina, oziroma izvršbenozemljiškega ali vsaj zgol zemljiškoknjižnega čina. Vprašanje: v kaki obliki, oziroma na podlagi kakih listin se izknjižuje izvršbene čine?

Samo ob sebi je umevno, da so ostali zemljiškoknjižni predpisi pri novem izvršilnem redu v nespremenjeni veljavi, in da se morejo vse izvršbene izknjižbe vršiti le na podlagi sposobnih listin. Vendar to ne zabranjuje, da je novi izvršilni zakon število za izknjižbo sposobnih javnih listin pomnožil (§ 334 *lit. d*) o. z. z.) in popolnil.

Občni zemljiškoknjižni zakon sicer ne zahteva pri javnih listinah, kakor pri zasebnih listinah, v §-u 32 razun občnih predpisov po §-ih 26 in 27 še tudi natančne navedbe zemljišč, glede katerih naj se izvrši zemljiškoknjižni čin, in izrecne dovolitve obremenjenca. § 32 *lit. d*) o. z. z. zahteva samo listino javnega oblastva s sodno izvedljivim izrekom; vendar bo javna listina v

največ slučajih morala imenovati tudi zemljišče, odnosno zemljiškoknjižni predmet, ki ga je obremeniti, in dalje tudi osebe, v katerih korist naj se vknjiži kako pravico: privolitev obremenjene stranke nadomešča oblastveni izrek.

Pri javnih listinah, ki vsebujejo obsodilno judikatno obli-gacijo, kakor n. pr. pri civilnih sodbah, plačilnih nalogih i. t. d., in katere pripuščajo izvršbo na vsako in vse dolžnikovo premo-ženje, seveda ni treba navajati dolžnikovega zemljišča. Toda izrecno mora navajati že sodba zemljišče pri omejeni izvršbi v izterjanje hipotekarnih terjatev, kjer izvršenec ni osebni, ampak samo hipotekarni dolžnik, tako da v takem slučaju mora tudi javna listina označiti izvršbeno zemljišče.

Potem so druge javne listine, v katerih treba izrecnega imenovanja dotičnega zemljišča, pa tudi dotične vknjižbene pra-vice, torej obeh znakov §-a 32 *lit. a)* in *lit. b)* o. z. z., kakor pri zasebnih listinah. Ta izrecna imenovanja nahajamo v prisojilih in osobito v razdelilnih sklepih, kjer so vknjižbene pravice naj-večkrat med strankami dogovorjene in s poravnavo ugotovljene v dotičnih temeljnih zapisnikih.

Po §-u 4 o. z. z. je pridobitev, prenos, omejitev in razvelja-vitev knjižnih pravic možna samo po njih vpisu v glavni knjigi. Vendar je vkljub temu določilu več knjižnih pridobitev, pri katerih knjižni vpis nima ustvarjajočega, konstitutivnega pomena, ampak samo pojašnjevalni, deklarativni pomen. Tako pridobi: izdražitelj na podlagi domika »*conditione iuris*«, da pozneje izpolni dražbene pogoje; dedič vsled dejstva podedovanja; priposestvovalec vsled priposestovanja — knjižno (lastninsko) pravico, in ima poznejšnji knjižni vpis samo pojašnjevalni pomen. Domik, prisojilo, pripo-sestna sodba torej samo v obče potrdijo: da se je izdražitelju domaknilo zemljišče; da je dedič res glavni dedič po zapustniku, in da je priposestvovalec res zemljišče pravno priposestvoval. Dotičnim listinam ni treba vsebovati tudi izrecnega dovoljenja, da se sme vknjižiti lastninsko pravico za izdražitelja, dediča, pri-posestvovalca; to dovoljenje gre *ex re*.

Vendar pa je iz praktičnih razlogov čestokrat prav u m e s t n o, če se v javni listini tudi izreče, katero pravico se sme za upra-vičenca vknjižiti ali izknjižiti. Včasih je to na pr. pri podedo-vanih pravicah zaradi jasnosti in iz razlogov poslovanja celo

potrebno. Pri domiku pa bi bilo celo neumestno pridejati izrecno dovoljenje, da se sme z izrekom domika obenem tudi vknjižiti lastninsko pravico za izdražitelja. Kajti izdražiteljeva lastnina je le pravno pogojna, zavisna od izpolnitve dražbenih pogojev. Če bi pa bilo v domiku že pristavljeno knjižno dovoljenje, bi izdražitelj lahko vknjižil svojo lastninsko pravico, ne izpolnivši dražbenih pogojev. Lastninsko pravico izdražitelja je torej vknjižiti na podlagi pravomočnega domika v zvezi z izkazano izpolnitvijo dražbenih pogojev, a nikakor ne na podlagi razdelilnega sklepa, kakor sem večkrat čital in se premnogokrat nahaja v naših zemljiških knjigah. Zato se mi je zdelo potrebno, to izrecno naglašati. Na podlagi pravomočnega domika v zvezi z izkazano izpolnitvijo dražbenih pogojev se sme nadalje izknjižiti zaznambe: podeljenega domika, dražbenega dneva, uvedbe dražbenega postopanja, ker vse dejanske razmere teh zaznamb so s pridobljeno lastnino izdražitelja ugasnile in je kaka pridobitev iz njih po načelu zaupanja v javno knjigo izključena.¹⁾

So pa tudi javne listine, ki ne vsebujejo samo javno oblastvenega in sodno izvedljivega izreka, ampak tudi dogovore strank, — torej niso »čiste«, ampak takorekoč »mešane« javne listine. Kakor je takim listinam predpogoj, da je dogovor strank glede dotičnih knjižnih pravic zabeležen v zapisnikih, tako mora tudi urejevalna listina vsebovati dotične dogovore strank, osobito one, ki se tičejo zemljiške knjige. V prisojilu bi se lahko reklo: s tem se zapuščinsko-oblastveno potrjuje, da sta postala A in B na podlagi sodno sprejetega dednega oglasa vsak za polovico glavna dediča zapustnika X. Če spada v zapustnikovo zapuščino kako zemljišče, bi bilo na podlagi takega prisojila moči v zmislu §-a 32, *lit. d)* o. z. z. vknjižiti lastninsko pravico za dediča A in B na polovico. — Toda pri zapuščini se je morda dogovorilo, da dedič A prevzame celo zemljišče in dediču B polovico izplača. Tukaj bo prisojilo moralo imeti tudi odstavek: hkratu se na podlagi dogovora dedičev dovoljuje vknjižbo lastninske pravice v korist dediču A pri celem zemljišču vl. št. ... Ali: zakonca imata dogo-

¹⁾ Enako tudi: zaznamba prepovedi odtujitve, obremenitve terjatve služeče za vadij (§ 148); odreka domika (§ 186 odst. 3); dovolitev prevzemne ponudbe pod roko (§ 200 izvr. r.).

vorjeno skupnost premoženja, in ima preživeči zakonec pravico prevzeti tudi zapustnikovo polovico premoženja. Tudi v takem slučaju bi moralo prisojilo imeti dostavek: Dovoljuje se obenem vknjižbo lastninske pravice pri zapustnikovih polovicah zemljišč vl. št. . . . V tem slučaju se je dogovor prevzel v prisojilu že iz obstoječega notarskega akta v ženitni in dedni pogodbi.

Prav tako kakor dedno prisojilo spada tudi razdelilni sklep med »mešane« javne listine. Tudi razdelilnemu sklepu je podlaga faktični ali fiktivni zapisnik o prijavi, likvidaciji in razdelitvi posameznih na izkupilo navezanih, večinoma knjižnih pravic in terjatev; pred razdelilnim sklepom se vrši razdelilni narok, ki je lahko fiktiven takrat, če se pri naroku ni oglasila nobena stranka, tako da sodnik razdeli izkupilo po stanju zemljiške knjige in sodnih aktov. Kakor v prisojilu, tako se morajo tudi v razdelilu zrcaliti vsi odobreni dogovori strank, osobito dogovorjene izknjižbe.

Sodnik v razdelilu ugotovi, katera terjatev popolnem ali deloma propade in se jo sme po pravomočnosti razdelila izknjižiti¹⁾; sodnik ugotovi, da je izdražitelj celo izkupilo sodno položil, in da je vsled tega dovoljena izknjižba dotičnih v nakaz prišlih terjatev. Če pa izdražitelj ob času dovolila še ni položil izkupila, kar je po zakonu možno, (če tudi ni umestno vsled možnih poznejšjih premenitev), tedaj bo moral sodnik izdati pozneje enako potrdilo (dodatno razdelilo) in obenem dovoljenje za izbris. Take izknjižbe se torej vrše »na podlagi pravomočnega razdelila«, različno od izknjižeb »na podlagi pravomočnega domika v zvezi . . .«

Dovoljenje knjižnega čina je ne glede na neizogibno izrečene knjižne dogovore strank v razdelilu potrebno že iz poslovnih razlogov, — ker se v zemljiškoknjižni zbirki listin hrani samo razdelilo, ne pa tudi izvršilni akt, in ker bi se sicer opravo izknjižbe neprimerno otežkočilo.

Pri razdelilih po starem zakonu se je vkljub sodni položbi zahtevalo za izknjižbo nakazanih terjatev izknjižno pobotnico²⁾;

¹⁾ Že po obč. sod. r. je bilo izknjižbo propalih terjatev uradoma odrediti (odl. 21. januarja 1885, št. 680, zb. št. 10.396).

²⁾ Prošnja izdražitelja za izbris plačanih hipotekarnih dolgov se ravna po predpisih o. z. z. (odl. od 5. novembra 1884, št. 12.553, zb. št. 10.247, v Manzu pri §-u 339 o. s. r., od 2. aprila 1884, št. 3924 v zb. št. 9977).

pri propalih terjatvah je zadostovala sodnikova ugotovitev propada in izrecna sodna dovolitev izknjižbe.

Po novem izvrš. redu je zahteva izbrisne pobotnice pri sodnih položbah izkupila odveč, kajti zadošča sodnikova ugotovitev položitve in sodna dovolitev izknjižbe. —

Po §-u 212 odst. 2. izvrš. r. se pri razdelilnem naroku na terjatve, ki absolutno propadejo, ni ozirati; torej naj se sodnik o njih v razdelilu v tem zmislu izreče in ukrene, kar se ima knjižno zgoditi ž njimi, dá glede njih izrecno izknjižno dovoljenje.

Po §-u 227 odst. 1. izvrš. r. je služnosti in realna bremena, ki v izkupilu nimajo popolnega pokritja, (izrecno) razveljaviti, — torej brez dvoma s pristavkom izknjižnega dovoljenja. Enako velja glede zakupnih, v izkupilu nepokritih pravic (§ 227 odst 2).

Po §-u 228 se je na knjižne predznambe ozirati le tedaj, če še rok za opravičbo ni potekel, oziroma, če postopanje za opravičbo prednambe že teče; treba je torej sodnikove ugotovitve, osobito, da je ugasnila predznanba, in v tem slučaju izrecne dovolitve za izknjižbo prednambe.

Toda tudi po novem izvršilnem redu je včasih treba za izknjižbo izknjižne pobotnice, kakor je je bilo treba za veljavnosti starega zakona, namreč tedaj, kadar se izkupilo sodno ne položi.

Po §-u 152 zadnji odstavek izvrš. r. so določila glede plačila največjega ponudka dispozitivna, in se torej lahko v dražbenih pogojih določi, da mora izdražitelj največji ponudek sodno položiti ali pa naravnost plačati v nakaz prišlim upnikom v določenem roku; tudi se pa lahko — in to se čestokrat dogaja — sodno položbo izkupila izrečno izključi. V le-tem zadnjem slučaju se mora izdražitelj zadostno izkazati, da je poplačal odkazane upnike, edinole s pobotnico — in da se plačane terjatve izknjižiti samo na podlagi izknjižne pobotnice.

§ 236 odst. 1 izvrš. r. določa, da je po pravomočnosti razdelilnega sklepa posameznim upravičencem v gotovini jim odkazane zneske ... na predlog izplačati proti pobotnici.

To določbo se je v praksi različno umevalo. Nekateri so iz nje izvajali, da je tozadevni upravičenec pravno obvezan, dati

izdražitelju izknjižno pobotnico tudi takrat, če se izkupilo sodno položi. Nasprotno se je izreklo vrhovno sodišče,¹⁾ da v tem slučaju izdražitelj ne more zahtevati nobene pobotnice, ne navadne ne izknjižne, marveč je odkazanec obvezan s odišču dati pobotnico — proti izročitvi njemu pripalega in v izplačilo v gotovini odkazanega zneska. Po tej odločbi torej ni izključeno, da je izdražitelj upravičen terjati izknjižno pobotnico od upnika, ki se mu je bilo plačilo v gotovini odkazalo, — kadar izkupilo ni sodno položeno. In določba §-a 236 odst. 1 l. c. se po moji sodbi nanaša samo na ta slučaj, ko se izkupilo sodno ne položi.

Poglejmo si stvarni položaj pri sodni položbi. Izdražitelj položi izkupilo in o tem se napravi zapisnik. On, potem davčni kakor sodni depozitni urad dobita sklep, s katerim se odreja sodno položbo; izdražitelj ima ta sklep namesto potrdila. Če se potem izkupilo odkazuje posameznim upravičencem, se to zgodi zopet v sklepu, s katerim se davčnemu kakor sodnemu depozitnemu uradu naroča, da posameznim odkazancem izroči odkazane deleže največjega ponudka. Odkazanci morejo izročitev in sprejem svojih deležev potrditi depozitnemu uradu s kol-kovano pobotnico, ki se naziva »rekognicija«,²⁾ in ki jo zahtevajo finančni odnosno depozitni predpisi.

Določila za tako rekognicijo-pobotnico torej izvršilnemu redu ni bilo potreba izdati, ker bi bilo odveč. In odkazanec tudi ne izroči pobotnice-rekognicije sodišču, ampak sodnemu depozitnemu uradu, in ta obvesti sodišče uradoma, da se je odkazano vsoto odkazancu izplačalo.

V slučaju sodne položbe je torej vse: izdražiteljeva položba, dokaz in plačilo posameznim upravičencem iz največjega ponudka razvidno v sodnem aktu, — in pobotnice v to svrho treba ni. Odkazni sklep sprejmo vsi odkazanci in izdražitelj.

Iz tega stvarnega položaja je razvidno, da ima § 236 odst. 1 izvrš. r. v mislih in da urejuje samo slučaj, če se največjega ponudka sodno ne položi. Ob sodni položbi izdražitelj ne more terjati izknjižne pobotnice, ker je ne potrebuje,

¹⁾ Odločba od 5. marca 1901 št. 2359/III.

²⁾ Pristojbinski zakon, T. t. 45—c 3 z dne 9. februarja 1850 št. 50 drž. zak.; razpis fin. min. od 29. decembra 1900 št. 60.961 v uk. just. min. št. XI ex 1901 št. 153. (Kolek po 1 K od pole, če ne manje po lestvi II.)

ker izknjižno pobotnico vsebuje in nadomestuje že razdelilni sklep; saj v tem slučaju ne izplačuje izdražitelj odkazancev, ampak sodišče, katero samo je torej obvezano omogočiti izknjižbo.

Po §-u 16 izvrš. reda je enkrat dovoljeno izvršbo opravljati uradoma. K uradni opravi izvršbe spada tudi to, da se omogoči izknjižbo odkazanih in iz izkupila v gotovini plačanih terjatev.

Rekli smo že, da je novi izvršilni red pomnožil število javnih listin, ki so na njih podlagi možni zemljiškoknjižni čini.

Take listine so v prvi vrsti ustavilni sklepi. Če se izvršbo ustavi, je po zakonu (§ 39 odst. 1) obenem razveljaviti vse izvršbene, in tedaj posebno tudi po izvršbi nastale — zemljiškoknjižne čine. Tudi tak ustavilni sklep vsebuje torej sodno izvedljiv izrek javnega oblastva.

Kakor kondemnativna sodba ne imenuje izrecno posameznega zemljiškoknjižnega čina, tako tudi ni treba, da bi ga imenoval ustavilni sklep. Vkljub temu bo imela tudi v ustavilnem sklepu izrečena dovolitev izknjižbe svojo veliko praktično veljavo in važnost. Prav želeli je celo, da ustavilni sklep ne navaja samo: S sklepom dovoljeno izvršbo se po zmislu §-ov 40, 39 izvrš. reda ustavlja in je vse že opravljene izvršilne čine razveljaviti, ampak da tudi dostavlja in pojašnjuje: osobito je po pravomočnosti tega sklepa izknjižiti izvršilno zastavno pravico pri vl. št. . . . zaznambo uvedenega dražbenega postopanja, zaznambo prisilne uprave . . . izvršilne nadzastavne pravice . . . zaznambo preodkaza v poteg i. d. — Izvršilni obrazec št. 97. ima celo tak pojašnjevalni dostavek, čeprav se ravno ne tiče zemljiške knjige; neobhodno potreben je tak dostavek, kadar se ustavitev nasproti večji dovoljeni izvršbi omejuje, kadar je izvršbo utesnilno ustaviti in razveljaviti samo nekatere zemljiškoknjižne čine. Tudi v takem slučaju ustavitve izvršenec ne more zahtevati izknjižne pobotnice, ker po zakonu pride brez nje do izknjižbe.

O dopustnosti in pravilnosti ustavitve pri izvršbi z izvršilno zastavno pravico na nepremičnine sem govoril že poprej v »Slov. Pravniku«, in to smatram za dognano stvar. Položaj pri

sodni položbi izkupila in ustavitvi izvršbe z izvršilno zastavno pravico na zemljišča je bistveno enak.

V prvem slučaju ima sodišče uradno vednost, da je izdražitelj plačal in razen tega uradno dolžnost, odkazani delež izkupila v roke spraviti odkazancem. V drugem slučaju sicer izvršenec ni položil gotovine za izvršilno terjatev pri sodišču, toda plačilo izvršitelja je izkazano uradno že pred ustavitvijo, in je plačilo v našem slučaju celo predpogoj ustavitve.

Vpraša se torej, ali je novi izvršilni red absolutno dolžnost upnika, dati pobotnico, osobito izknjižno pobotnico (§ 1426 o. d. z.) premenil?

Nikakor ne! Izvršilni red ni nameraval predružačiti in ni predružačil §-a 1426 o. d. z., ampak se ga sploh ni dotaknil. Težnja §-a 1426 o. d. z. je očitno ta, na vsak način ščititi dolžnika, kadar plača in na vsak način odstraniti možnost, da bi se plačujočega dolžnika moglo kdaj zopet terjati. V takem slučaju naj dobi dolžnik neovržni dokaz: pobotnico. Če je pa zakon ustvaril odnošaje, v katerih se dolžnikovo plačilo izkaže z isto ali še boljšo zanesljivostjo, potem je dolžnikova pravica do pobotnice že konsumirana, in dolžnik ne more še navrh tega terjati pobotnice ali celo izknjižne pobotnice.

Tak položaj je ustvaril izvršilni red pri položbi izkupila in pri ustavitvi izvršbe v slučaju popolnega plačila.

Novi zakon s tem ni predružačil določila §-a 1426 o. d. z., ampak je poleg tega določila ustvaril olajšavo, ki dela pobotnico osobito izknjižno pobotnico nepotrebno. Izdražitelju je stvarno vseeno, v kaki obliki se vse plačane obveznosti izknjiži, ali na podlagi izknjižnih pobotnic, ali na podlagi razdelilnega ali ustavnega sklepa; zadnji način pa je za zavezanca laži. Vsled oficijozne izvršbene oprave ima sodišče dolžnost razveljaviti izvršilne, osobito zemljiškoknjižne čine, če je izvršba dognana ali ustavljena in če so za to dani vsi predpogoji. Besedilo §-a 1426 o. d. z., da ima plačnik v vseh slučajih pravico terjati pobotnico, je pač umevati: v vseh slučajih potrebe. Kakor ni take potrebe, kadar se plača iz roke v roko, in v takem slučaju ni moči terjati pobotnice, tako tudi v naših zakonitih slučajih ne.

Dr. Fr. Mohorič.

Posjed stvari i posjed prava prema svome najnovijem razvoju.¹⁾

Moderno shvaćanje posjeda znatno se razlikuje od shvaćanja romanističke nauke, koja i onako nije došla do obće priznavanih rezultata. Napose u nauci o corpus i animus nema kod romanističke nauke suglasja niti u glavnim niti u detaljnim pitanjima.

Njemački građanski zakonik ne traži posjedovne volje za stećenje posjeda; on određuje jednostavno: »Posjed stvari stječe se, kad se zadobije faktična vlast nad stvarju (§ 854 al. 1.), a »prestaje posjed tako, da posjednik faktičnu vlast nad stvarju napusti ili na drugi način izgubi (§ 856. al. 1.«). Tuj je odlučna faktična vlast osobe nad stvarju, i to samostalna faktična vlast. Posjednik je samo samostalni detentor; dok je nesamostalni detentor samo posjedovni sluga (Besitzdiener), jer on izvršuje faktičnu vlast za drugoga.

Osnova ugarskoga građanskoga zakona traži takodjer za stećenje posjeda samo samostalnu faktičnu vlast nad stvarju (§ 505. i. sl.).

Isto tako kaže osnova švicarskoga građanskoga zakona: »Tko ima faktičnu vlast nad stvarju, taj je njezin posjednik (čl. 957.)«.

Prema tome njemački gradj. zakonik i napomenute, osnova u skladu sa shvaćanjem života ne traže za posjed napose posjedovne volje.

Iz toga ali ne slijedi, da je volja u obće bez važnosti za posjed. Imade mnogo slučajeva, u kojima faktična vlast, na kojoj se osniva posjed, ne postaje bez volje upravljene na to. To biva svagdje ondje, gdje se po shvaćanju života faktični odnošaj posjednika prema stvari nema poštivati, ako nema u njega volje za taj odnošaj.

Dalja važna razlika izmedju modernoga shvaćanja posjeda i starije nauke stoji u tom, što je znatno proširen posjed stvari,

¹⁾ To je »Mjesečnikov« posnetek jako pohvaljenega predavanja, koje je imel dne 12. oktobra t. l. v Zagrebu v pravniškem društvu njega pred-sednik, vseuč. prof. dr. Fr. J. Spevec. Izšlo je sedaj popolno v posebni knjižici, 44 strani obsežni.

a naprotiv ograničen posjed prava. Rimskom pravu je posjed stvari načelno samo posjed vlastnički. Pored toga priznaje se posjed založnom vjerovniku ručnog zalogu, prokuristu i sekvestru; to su slučajevi t. zv. izvedenoga posjeda.

Naprotiv posjed prava, u koliko je u obće priznavan, shvaćan je samo kao quasi possessio, a dopušta ga klasično pravo kod služnosti.

Mnogo dalje podjoše u priznavanju posjeda prava kanonsko pravo romanistička i kanonistička starija literatura. Oni dopuštaju posjed kod svih prava, kod kojih je moguće trajno i opetovano izvršivanje i gdje to izvršivanje mogu da smetaju drugi. Primjer kanonskoga prava prihvatiše civiliste, državna zakonodavstva i sudovi u tolikoj mjeri, da nije bilo niti jednoga odnošaja javnoga ili privatnoga prava, kojemu ne bi bila primjenjivana misao posjeda prava.

Bavarski zakonik Codex Maximilianus od g. 1756. dopušta posjed, kod svih prava, kod kojih je moguć, t. j. koja dopuštaju trajno opetovano izvršivanje. Tako i francuski zakonik.

Prusko zemaljsko pravo veli obćenito: »Tko izvršuje za sebe koje pravo, zove se posjednik prava«. (I. 7.) § 5.)

Naš gradjanski zakonik ograničuje posjed stvari na vlastnički posjed, na posjed sa animus domini, gdje posjednik drži stvar kao svoju (§ 309.), dakle faktično izvršuje sadržaj prava vlastništva, bio on u istinu vlasnik ili ne. Pored toga priznaje posjed prava o obsežnoj mjeri. »Sve netjelesne stvari, koje su predmet pravnoga prometa, mogu biti predmetom posjeda« (§ 311.), a u posjed tih stvari netjelesnih ili prava dolazi se »kada se tko služi njima u svoje ime« (§ 312.).

Ovu ustanovu zakona shvaća novija nauka pretežno tako, da ograničuje posjed samo na imovinska prava, dakle izključuje od posjeda neimovinska prava, napose prava obiteljska.

Pošto posjed po svojem pojmu kao provizorna zaštita postojećega gospodarskoga stanja predpostavlja trajno stanje, moguć je samo kod onih imovinskih prava, koja dopuštaju opetovano izvršivanje.

Prema tome moguć je posjed kod svih onih prava, koja ovlašćuju na držanje stvari, s kojima je dakle skopčana detencija stvari. Svejedno je, da li je to pravo stvarno — osim vlast-

ništva — ili pravo obvezno, na osnovu kojega se drži stvar. Posjednik je dakle prava svatko, tko drži neku stvar na osnovu svojega prava, pripadalo mu to pravo u istinu, ili on misli tako — a drži je u svojem interesu, imade dakle samostalnu detenciju.

Ovamo pripada prije svega posjed prava osobnih služnosti uživanja, porabe i stana; za tim posjed založnoga vjerovnika kod ručnoga zalogu, posjed sekvestra, posjed zakupnika i najamnika, posjed t. z. koristovnoga vlasnika, posudovnika, posjed onoga, komu je predana pokretna stvar, da je proda, posjed našaoa izgubljene stvari i posjed ovlaštenika na retenciju. Ovi slučajevi posjeda prava nazivaju se rado zajedničkim imenom posjed porabe (Nutzbesitz).

Predmet posjeda prava mogu biti zemljišne služnosti različitoga sadržaja.

Što se tiče obveznih prava, moguć je posjed kod onih, koja su skopčana sa detencijom stvari, koja ovlašćuju na držanje stvari, nadalje kod onih, po kojima ovlaštenik neposredno utječe na tuđu stvar, dapače i kod onih, kojima je sadržaj u tom, da ovlaštenik može tražiti od drugoga određenu činitbu. Prema tome bio bi načelno moguć posjed kod svih obveznih prava. Pretežno se ali ograničuje posjed samo na ona prava, koja ne prestaju po jednokratnim vršenju, već se mogu izvršivati opetovano i trajno.

Prieporno je, da li može nasljedno pravo biti predmet posjeda. No pretežno se u novije doba izključuje ovdje posjed, dok se obćenito priznaje posjed autorskih prava, zatim prava na ime, firmu, biljegu, isto tako kod nekih javnopravnih odnosa patronata itd.

Njemački građanski zakon ne ograničuje posjeda stvari samo na vlasnički posjed, već kao posjed stvari smatra i mnoge slučajeve nevlastničkoga posjeda, koje naš gradj. zakonik shvaća kao posjed prava.

Već dugo prije njemačkoga gradj. zakonika izticala se pod uplivom germanskoga prava tendencija, da se u onim slučajevima, gdje je posjed spojen sa detencijom stvari, gdje posjednik faktično drži stvar, ned kojom izvršuje vlast, makar to ne bila vlast podpuna, da se posjed u tim slučajevima smatra kao vrsta posjeda stvari. Tu misao prihvati prusko zemaljsko pravo u

svom nepodpunom posjedu. Podpuni posjednik stvari je vlastnički posjednik, a nepodpuni onaj, koji ne drži stvar kao svoju, ali je drži za sebe, u svrhu izvršivaja nekoga svojeg prava. Nepodpuni posjednik stvari ujedno je podpuni posjednik prava, što ga izvršuje.

Ovomu se shvaćanju pridružuje i njemački građanski zakonik, po kome su posjednici stvari:

a) vlastnički posjednik; *b)* onaj, koji ne drži stvar kao svoju, ali je drži u svojem interesu, u svoju korist, da se služi s njom, da je upotrebljava — ovaj posjed nazivaju posjed porabe (Nutzbesitz); *c)* onaj, koji drži stvar, da je osigura za sebe ili određene druge osobe kao založni vjerovnik, sekvestar i stečajni upravitelj, ovlaštenik na retenciju. Ovaj posjed zovu posjed sigurnostni, sekvestracioni i upravni; *d)* onaj, koji izvršuje faktičnu vlast na stvari u interesu vlasnika, u koliko ima samostalnu detenciju, po kojoj biva zastupnik, a ne puki pomoćnik posjedu. To je t. zv. zastupnički posjed.

I onaj, od kojega nevlastnički posjednik posjeduje stvar, ostaje posjednik, vrhovni posjednik. Njemački građ. zakonik zove ga posredni posjednik. Posredni posjed nije nipošto samovoljni pronalazak, već nužna posljedica onoga razvoja, što ga je doživio pojam posjeda u modernom pravu. Posredni posjed je pravi posjed, jer posredni posjednik nije svoga faktičnoga odnošaja prema stvari posve napustio, već je jedan dio svoje prvobitne vlasti pridržao za sebe, a drugi ustupio je neposrednom posjedniku.

Pravni odnošaj izmedju posrednoga i neposrednoga posjednika može biti stvarnopravni, kao kod uživaoca i založnoga vjerovnika, a može biti i obveznopravni, kao kod zakupa, najma, posude, ostave. Od obiteljskopравnih odnošaja pripada ovamo osobito posjed muža na donešenoj imovini žene, gdje ima žena posredni posjed, posjed oca na imovini djeteta, tutora na imovini pupila. Iz nasljednoga prava: posjed upravitelja ostavine, ovršitelja oporuke na stvarima ostavine. Ovaj odnošaj mora biti takav, da neposredni posjednik može da posjeduje stvar samo za određeno vrijeme, za trajanja svoga prava, a kad ovo prestatne, ima stvar povratiti. Budući da je i posredni posjed u istinu posjed, ima i onakovu važnost, kakovu posjed u obće.

Za neposrednoga posjednika nema sumnje, da ima pravo samovlastne pomoci ne samo protiv trećih osoba, nego i protiv posrednog posjednika. Preporno je, da li pripada samovlastna pomoć i posrednom posjedniku.

Budući da njemački gradj. zakonik, govoreći u § 869. o zaštiti posrednoga posjednika, napominje samo posjedovne tužbe, a ne govori, o samovlastnoj pomoći, drži se pretežno, da on toga prava nema, a nema za to redovito ni praktične potrebe.

Posjedovne tužbe pripadaju i posrednom posjedniku za slučaj, ako se smeta neposredni posjed. Protiv neposrednoga posjednika nema posredni posjednik niti posjedovne tužbe kao što nema niti samovlastne pomoći, već samo petitorna pravna sredstva.

Tako je posredni posjed doduše zaštićen, ali slabije nego neposredni. — Za njemačkim gradjanskim zakonom povelu se i ug. osnova i švicarska osnova. Ova potonja zove posredni posjed njemačkoga zakona samostalnim a neposredni nesamostalnim. Ova se terminologija drži boljom, nego li ona, njem. zakona, jer kad se kaže neposredni posjed, moglo bi se misliti, da neposredni posjednik ima odlučni položaj, a baš je obratno.

Dok se tako na jednoj strani proširuje posjed stvari, ograničuje se na drugoj strani posjed prava u znatnoj mjeri. Njemački gradj. zakon jedva ga priznaje. Postupa tako radi toga, jer je za pojam posjeda mjerodavna faktična vlast, a puko izvršivanje prava ne može da stvori onakovo vidljivo faktično stanje kakvo je potrebno za pojam posjeda. Za tim radi toga, što bi se kosilo s principom unosa u gruntovnicu, koji vrijedi za sva prava na nekretninama, kad bi se priznavala posjedovna zaštita za neuknjižena prava i prema tomu dopuštala dosjeloš na imobilijarnim pravima.

Motivi njem. gradj. zakona kažu, da se načelno ne može priznati posjed prava puta kod zemljišnih i ograničenih osobnih služnosti. Radi se samo o tom, imade li im se priznati posjedovna zaštita. Za takovu zaštitu postoji potreba, jer bi se inače kod svakog konflikta između ovlaštenika na služnost i drugih osoba izvršivanje služnosti kojekako prekidalo, a po tom bi se umanjivala gospodarska vrijednost zemljišnih služnosti. Prema tome određuje zakonik u §. 1029.,: Ako bude posjednik zemljišta smetan u izvršivanju zemljišne služnosti upisane u grun-

tovnici za vlasnika, onda se primjereno primjenjuju propisi, što vrijede za posjedovnu zaštitu, u koliko je služnost unutar jedne godine prije smetanja izvršivana pa makar samo jedanput.« Ovu ustanovu proteže §. 1090. i na ograničene osobne služnost.

O posjedovnoj zaštiti ostalih zemljišnih služnostni govori uvodni zakon od 18. kolovoza 1896.

Napokon volja pripomenuti, da po §. 96. zakonika prava, koja su spojena s vlasničtvom zemljišta, vrijede kao sastavni dio zemljišta. Prema tomu posjedovna zaštita samoga zemljišta odnosi se na ova t. zv. subjektivno stvarna prava; od smetanja tih prava može se braniti kao što i od smetanja posjeda samoga zemljišta. Ta zaštita nije ograničena samo na služnost, već se može protegnuti i na rdalne terete i druga takova prava.

Slične ustanove sadržaje i ugarska i švicarska prava.

Na ovaj najnoviji razvoj prava posjeda morat će uzeti obzir i reforma našega zakonika.

Treba proširiti pojam posjeda stvari. Ono shvaćanje rimskoga prava koje ograničuje posjed stvari samo na vlasnički posjed, ne odgovara današnjemu životu. Posjed će danas nazire svagdje, gdje netko izvršuje faktičnu vlast nad stvarju ne samo kao vlasnik, već i na osnovu prava uživanja i porabe tuđe stvari.

Kao posjednika stvari treba dakle priznati sve one nevlastničke posjednike, dosele posjednike prava, gdje posjednik ima u detenciji stvar, na kojoj izvršuje pravo: gdje se on dakle nalazi prema stvari u onakovom fizičkom odnošaju, kao što i vlasnik. Tako uživatelj stvari, zakupnik, najamnik, posudovnik, u obće svi t. zv. posjednici porabe, sigurnostni i zastupnički posjednici. Većina ovih uživa doduše i sada posjedovnu zaštitu kao posjednici prava; ali nije zgodno i smeta kad se onaj, koji faktično stvar drži u svoje ime i u svojem interesu, te stoji prema stvari baš u onakovom faktičnom odnošaju u kakovom i posjednik stvari, da se takov posjednik zove ne stvari već prava.

Napose treba priznati kao posjednika i depozitara koji po našem pravu, nije niti posjednik prava. Niti onda, kada se izluče napomenuti slučajevi, ne može se priznati posjed prava u onolikom obsegu, kako je to bivalo dosele. Nije opravdano i nema potrebe za to, da se priznaje posjed tražbina. Naprotiv valja priznati posjed prava kod zemljišnih služnosti.

Za ravnopravnost slovenščine pri c. kr. viš. dež. sodišču v Gradcu.

Odbor odvetniške zbornice kranjske je po sklepu v svoji seji dne 13. novembra 1907 uporabljae pravico §-a 21 *lit. e)* odv. reda, predložil c. kr. justičnemu ministrstvu naslednje poročilo, odnosno pritožbo:

Dne 7. septembra in dne 8. oktobra t. l. sta bili pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Gradcu prizivni razpravi o sodbah c. kr. deželnega sodišča ljubljanskega v pravgdah Cg II 10/07, odnosno Cg I 106/07. Ena kakor druga pravda se je na prvi inštanci vršila v slovenskem jeziku in rešila s slovensko sodbo, proti kateri se je tudi v obeh pravgdah vložilo prizivni spis v slovenskem jeziku.

Ko se je na to prizivno razpravo pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Gradcu oklicalo v nemškem jeziku, sta v obeh slučajih zastopnika obeh strank zavzela proti temu svoje stališče in soglasno predlagala, naj se c. kr. višje deželno sodišče poslužuje pri prizivni razpravi edinole slovenskega jezika in tudi sodbo izda v slovenskem jeziku.

Ta predlog je pa c. kr. višje deželno sodišče s sklepom Bc. II 72/07—3, odnosno Bc II 84/07—4¹⁾ zavrnilo in potem sta

¹⁾ Ta sklepa imata (*mutatis mutandis*) nastopno izvirno besedilo:

Das k. k. Oberlandesgericht in Graz, II. Senat, hat in der Rechtssache des Mathias Gostiša, Besitzers in Altendorf (Stara vas), Klägers, vertreten durch Dr. Franz Novak, wieder den Bezirksstrassenausschuss in Bischoflack zu Handen des Obmannes Ignaz Čadež, Beklagten, vertreten durch Dr. Ivan Tavčar, wegen Zahlung einen Betrages von 3335 K, den Antrag beider Streittheile dahingehend, dass sich das k. k. Oberlandesgericht bei der Verhandlung über die Berufung des Klägers ausschliesslich der slowenischen Sprache bediene und das Urteil in der slowenischen Sprache hinausgebe, zurückzuweisen befunden.

Gründe:

Darüber, welche landesübliche Sprache bei einem bestimmten Gerichte als Gerichtssprache gebraucht werden könne und unter gewissen Umständen gebraucht werden müsse, hat nach Ansicht des Berufungsgerichtes nicht das Gericht als solches in Ausübung der streitigen Gerichtsbarkeit zu entscheiden, sondern die Justizverwaltung. — Da nun besondere Vorschriften über den Gebrauch der landesüblichen Sprachen bei dem k. k.

se obe prizivni razpravi vršili in rešili z nemškim jezikom, razun da so se zastopniki-odvetniki posluževati smeli slovenskega jezika.

Iz tega je razvidno, da c. kr. višje deželno sodišče v Gradcu še vedno noče za Slovence in slovenske pravdne zadeve uveljaviti tiste ravnopravnosti slovenskega jezika, ki je zajamčena po členu XIX. drž. osn. zakona in ki se v enakih razpravah izvršuje točno pri sodiščih I. instance v kranjski kronovini. To zapostavljanje domačega jezika strank in drugih pravnih interesentov je obžalovati tembolj, ker ravno novo civilno pravdno postopanje, vzgrajeno na načelih ustnosti in neposrednosti, zahteva kategorično, da se razpravlja v jeziku strank in njih zastopnikov. Posebnih predpisov za to civilnopravdni red nima, ker ta postulat izhaja iz stvari same.

Glede na to se nam ne vidi prepričevalen razlog c. kr. višjega deželnega sodišča v omenjenih sklepih, češ, da ni posebnih predpisov justične uprave o rabi deželnonavadnih jezikov pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Gradcu. Takih pred-

Oberlandesgerichte in Graz nicht bestehen, so muss sich dieses Gericht bis auf weitere Weisung seitens der Justizverwaltung an die bisherige Uebung festhalten, nach der die Sache stets in deutscher Sprache aufgerufen, der Bericht stets in deutscher Sprache erstattet und das Urteil stets in deutscher Sprache verkündet und hinausgegeben wurde.

Aber auch wenn diese Ansicht unbegründet wäre, könnte das Beruungsgericht dem Antrage der Streittheile keine Folge geben. Seine Entscheidung müsste sich in diesem Falle auf § 13 der allgem. G. O. vom 1. Mai 1781 stützen, der, bei richtiger Auslegung (vergl. § 14 der westgalizischen G. O. und § 4 des kais. Pat. vom 9. August 1854), durchaus nicht besagt, dass jede im Lande übliche Sprache als Verhandlungssprache gebraucht werden könne und müsse, sondern dies nur für die gerichtsüblichen Sprachen verordnet, d. h. für jene landesüblichen Sprachen, welche nach der bestehenden Uebung bei dem Gerichte in Gebrauch stehen.

Ist nun die Uebung entscheidend, so entscheidet sie selbstverständlich nicht nur darüber, ob eine Sprache überhaupt, sondern auch darüber, in welchem Umfange und unter welchen Voraussetzungen sie bei Gericht zu gebrauchen sei.

Das Begehren der Streittheile aber widerstreitet der beim k. k. Oberlandesgerichte in Graz seit Jahren feststehenden, schon oben näher dargestellten Uebung und ist demnach unzulässig.

Vorstehender Beschluss ist den Parteien auch in slowenischer Sprache zu intimieren.

Graz, am 8. Oktober 1902.

pisov pa na pr. tudi ni o rabi deželnonavadnih jezikov pri c. kr. viš. deželnem sodišču v Trstu in vendar se tukaj, odkar je uveden novi civilnopravdni red, c. kr. višje deželno sodišče posluhuje slovenskega jezika na prizivnih razpravah v slovenskih zadevah in sicer, če smo prav informirani, tako daleč, da se v takih slučajih celo interno posvetovanje vrši, da se celo sklep ali sodbo stori v slovenskem jeziku. To je pač dosledno izvrševanje načela ravnopravnosti, za katero c. kr. višje deželno sodišče v Trstu ni potrebovalo posebnih predpisov.

Mi si usojamo opozarjati na to, za pravno državo čudno razliko med Gradcem in Trstom, ki je tembolj čudna, če se pomisli, da majhen del slovenskega naroda v okrožju tržaškem uživa pravice, katerih pa nima »gros« naroda, živeč kompaktno na Kranjskem, Spodnjem Štajerskem in Koroškem, ker pri c. kr. viš. dež. sodišču v Gradcu vlada za Slovence jezikovna praksa, katero se hoče sankcionirati z zadnjimi sklepi istega viš. sodišča.

Sicer pa imamo za okrožje c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu tudi jezikovne predpise, katere je le treba prav in po njihovem namenu tolmačiti, da je tudi v tem pogledu upravičena zahteva po rabi slovenskega jezika pri prizivnem senatu c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu, v slovenskih pravnih zadevah. Vsi ti jezikovni predpisi se pač morajo analogno uporabljati na novo ustno postopanje, katero gotovo teh predpisov ne izključuje. Razpis c. kr. justičnega ministrstva z dne 8. aprila 1883 št. 4224 izrecno poudarja, da poprej izdani jezikovni predpisi ne veljajo samo za sodišča prve stopnje v slovenskih pokrajinah, temveč so merodavni tudi za višja sodišča, kadar so druga stopnja za imenovane pokrajine. Kakor so v zmislu teh predpisov prilagodile rabo slovenskega jezika prve instance vsaj na Kranjskem popolnoma tudi za novo pravno postopanje, to isto bi se moglo in moralo zgoditi tudi za novo postopanje pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Gradcu za katero kakor višjo instanco v slovenskih pravnih zadevah veljajo isti predpisi.

Interpretacija §-a 13 obč. sod. reda, s kakršno zagovarja c. kr. višje deželno sodišče v Gradcu svojo jezikovno prakso, znana je še iz tistih časov, ko se je pravico slovenskega jezika v sodnih uradih še sploh zanikalo, češ, da je sicer deželnonavadni, da pa ni sodnonavadni jezik. Prav zaradi tega pa se

je bilo izdalo razne jezikovne predpise, da so to argumentacijo, po kateri bi bila morala v slovenskih krajih za vedno ostati nemščina sodnonavadni jezik, zavrgli ter ukazoma odprli vrata slovenskemu jeziku pri sodiščih.

Sklep c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradci, da za to instanco ne velja slovenski razpravni jezik v slovenskih pravnih, torej ne odgovarja ni zakonu, ni jezikovnim predpisom, najmanj pa zdravemu razvoju pravosodja. Osobito pa ni nobenega razloga, da se ustanavlja nekako parcijalno ravnopravnost, ko se namreč dovoljuje zastopnikom na prizivnih razpravah govoriti slovenski, ko pa naj bi ne bilo dovoljeno, da sodišče izpregovori slovensko besedo!

K temu še pride, da c. kr. višje deželno sodišče v Gradcu zaukazuje, da morajo prve instance prevajati njegove odločbe iz nemščine na slovenščino, dočim je osobito sedaj po §-u 215 posl. reda stvar istega višjega sodišča, da samo preskrbi odpravke svojih odločb, ki so za stranke potrebni.

Proti sklepoma c. kr. višjega deželnega sodišča Bc II 72/07—3 in Bc II 84/7—4 tečejo sicer od vseh prizadetih strank revizijski rekurzi, a udano podpisani odbor si usoja tudi visoko c. kr. justično ministrstvo na vse to opozarjati in prositi blagovoljnih primernih ukrepov, da se odstrani navedene nedostatke pravosodja.«

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Proti zakonski ženi, ki plača tujo terjatev, si jo da odstopiti in jo potem iztožuje od solidarnega sodolžnika, se le-ta ne more braniti z ugovorom, da je med sodolžniki tudi netoženi tožniččin mož; preiskovati tudi ni, s čigavim denarjem se je pridobilo iztoževano terjatev, ker bi bilo to vprašanje le takrat relevantno, če bi se ugovarjalo „exceptio doli“ (§-a 1358 in 1423 o. d. z.).

Okrožno sodišče je v pravdi Marije H. proti Elizi Haus. radi 5495 K 14 h na podlagi sporne razprave razsodilo:

Tožena Eliza Haus. mora plačati tožnici znesek 2747 K 57 h, 5% obresti od zneska 2619 K od 1. avgusta 1905 do 16. septembra 1905 v znesku 18 K 41 h, 6% zamudne obresti od 1. aprila 1905 zaostalih obresti 48 K 01 h od 1. avgusta 1905 do 16. septembra 1905 v znesku 37 h in 6% zamudne obresti od dne 1. avgusta 1905 zaostalih obresti v znesku 72 K 02 h od 1. avgusta 1905 do 16. septembra 1906 v znesku 56 h, skupaj 2766 K 91 h po odbitku dne 16. septembra 1905 plačanega zneska 2680 K 55 h, tedaj v ostalem znesku 86 K 36 h s 5½% obrestmi od 16. septembra 1905 v 14 dneh pod izvršbo.

Daljno zahtevo, da naj tožena tudi še plača znesek 2747 K 57 h s 5½% obresti od večjega zneska 2619 K od 1. avgusta 1905 do 16. septembra 1905, 6% zamudne obresti od dne 1. aprila 1905 zaostalih obresti v znesku 48 K 01 h od 1. avgusta do 16. septembra 1905, 6% zamudne obresti od dne 1. avgusta 1905 zaostalih daljnih obresti v znesku 72 K 02 h od 1. avgusta 1905 do 16. septembra 1905 in 5% obresti od stroškov v znesku 159 K 20 h od dneva tožbe, se zavrne.

Tožnica mora plačati toženki na 120 K 69 h določene pravdne stroške v 14 dneh ter sama trpeti razsodnino, ki se jo bode šele odmerilo.

Dejanski stan.

V dolžnem pismu od 31. marca 1904 so priznali Ernst H., bivši trgovec v Mariboru, kakor posojilojemnik, njegova žena Ana H. rojena Hol., Josip Hol., tožena Eliza Haus. in Anton P. kakor poroki in plačniki, da so sprejeli od posojilnice v Žalcu, reg. zadruga z neomejeno zavezo, posojilo 6000 K, ter so vsi nerazdelno obljubili, da bodo glavnico vrnili do 1. oktobra 1904, med tem časom plačevali 6% obresti, oziroma toliko obresti, kolikor bode posojilnica zahtevala. Tudi so obljubili nerazdelno, da bodo od zaostalih obresti plačevali 6% zamudne obresti ter povrnili vse stroške, ki bi narasli vsled izterjanja, zavarovanja glavnice in obresti, za odstopno pismo in pobotnico. Za obveznosti, katerim ne pristojata zakonita zastavna pravica, bila je določena kavcija 600 K; nadalje je zastavil porok in plačnik Josip Hol. za varnost imenovane glavnice in postranskih zavez polovico svojega posestva pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M.

Nič tega se ne oporeka.

S tožbo, ki je bila vložena pri okrožnem sodišču v M. dne 6. maja 1905, je posojilnica zahtevala plačilo ostalega zneska 5238 K od porokov Ane H. in Josipa Hol. ter sta oba toženca sklenila s tožnico sodno poravnavo dne 30. junija 1905, vsled katere sta nerazdelno obljubila, da bodeta plačala iztoženo terjatev, $5\frac{1}{2}\%$ obresti od 1. aprila 1905, 6% zamudne obresti od zaostalih obresti in sodno odmerjene stroške v znesku 129 K 20 v do 1. avgusta 1905.

Tudi to je neoporekano in izhaja iz pravnega akta c. kr. okrožnega sodišča v M. Cg I 73/5.

Ostali znesek	5238 K — h
5% obresti od 1. aprila 1905 do 30. julija 1905	96 » 02 »
6% zamudne obresti od 1. aprila 1905 do 30. ju-	
lija 1905	1 » 92 »
odmerjene pravdne stroške	129 » 20 »
in stroške za pobotnico	30 — »
skupaj	5495 K 14 h

je tožnica, kakor trdi, posojilnici v Žalcu z njenim privoljenjem še pred 17. avgustom 1905 plačala ter ji je posojilnica to terjatev z vsemi pravicami iz dolžnega pisma od 31. marca 1904 in poravnave od 30. junija 1905 z odstopnim pismom od 17. avgusta 1905 odstopila.

Dokaz temu pobotnica oziroma odstopno pismo od 17. avgusta 1905.

Toženka, ki je bila od tožnice opominjana, da naj plača celi znesek 5495 K 14 vin., se je izjavila, da plača samo polovico glavnice, ki je bila zaostala v znesku 5238 K

to je	2619 K — h
dalje $5\frac{1}{2}\%$ obresti od 1. aprila do 15. sept. 1905.	60 » 01 »
in 6% zamudne obresti od teh obresti	1 » 54 »
skupaj	2680 K 55 h

kakor delež, ki zadene njo in soproka Antona P. Ta znesek je plačala; dalnje plačilo pa je odklonila.

Na podlagi tega dejanskega stanu zahtevala je tožnica sklicevaje se na določbe §§-ov 891 in 1358 o. d. z., naj se toženo obsodi na plačilo zneska 5495 K 14 h s $5\frac{1}{2}\%$ obrestmi

od zneska 5258 K od 1. avgusta 1905, 6 % zamudnih obresti od dne 1. aprila 1905 zaostalih obresti od 1. avgusta 1905 in 5 % obresti od stroškov v znesku 159 K 20 h od tožbe naprej, vse po odbitku dne 16. septembra 1905 plačanih 2680 K 55 h.

Toženka je predlagala, da naj se tožbeno zahtevo zavrne z ozirom na te-le okoliščnosti:

Ernst H. najel si je pri posojilnici v Žalcu posojilo 6000 K ter ponudil za poroka svojo ženo Ano H. in svojega svaka Josipa Hol., soprogo današnje tožnice. Ker pa posojilojemnik s porokoma vred v Žalcu ni bil znan, pristopila sta tudi toženka in Anton P. za poroka in plačnika ter sta dolžno pismo z dne 31. marca 1904 tudi podpisala. Že od prvega začetka bila sta toženka in Anton P. prepričana, da so pravi dolžniki Ernst H., njegova žena Ana H. in njegov svak Josip Hol.

Dne 29. februarja 1905 prišel je Ernst H. k toženki ter ji naznanil, da upniki na njega pritiskajo, da bode moral napovedati konkurz, in ji je prigovarjal, da naj vzame od njega menico na pokaz in da naj potem vse njegovo blago zarubi.

Ta predlog je toženka odklonila, in malo potem je Ernst H. konkurz napovedal.

Posojilnica v Žalcu je napovedala svojo terjatev pri konkurzu ter je dne 6. maja 1905 vložila tožbo na plačilo ostalega zneska 5238 K s prip. proti posojilojemnikovi ženi Ani H. in svaku Josipu Hol.; še poprej dne 11. aprila 1905 izposlovala si je posojilnica za svojo terjatev predznambo zastavne pravice na polovici posestva pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M., lastni Josipu H.

Posojilnica je zaradi tega samo omenjena dva tožila, ker je bila tudi ona mnenja, da sta ta dva kakor sorodnika v prvi vrsti zavezana in da bodeta ona dva, ako že ne bi hotela cele terjatve plačati sama, vendar toliko poštena ter potem zahtevala od tožene in Antona P. samo povračilo polovice.

Dne 19. julija 1905 pisal je dr. R., bivši zastopnik današnje tožnice zastopniku posojilnice v Žalcu drju. H., da hoče tožnica iztoževano svoto namesto dolžnikov plačati, in dr. R. je obenem zahteval, da naj posojilnica podpiše priloženo odstopno pismo.

Dr. H. ni ničesar hudega slutil, marveč je mislil, da hoče tožnica za svojega moža, soproka Josipa Hol. plačati oziroma,

da plača mož po svoji ženi, ter je tako prepričan tudi poslal odstopno pismo posojilnici v Ž. v podpis in ga vrnil drju. R. Sedaj pa, ko je tožnica imela odstopno pismo v rokah, je ona po drugem zastopniku zahtevala plačilo cele terjatve in je še povrh zapretila, da bo svojemu možu izročila izknjižno pobotnico glede terjatve, predznamovane na njegovi polovici.

Toženka pa ni hotela plačati več kakor polovico in je tožnici poslala polovico glavnice z obrestmi v skupnem znesku 2680 K 55 h kakor delež, ki zadene njo in soporoka Antona P.

Tožnica se potemtakem samo maščuje za to, ker posojilnica ni tožila vseh 4 porokov, marveč samo njena dva sorodnika, in bi rada sedaj po ovinkih oprostila svojega moža vsake zaveze.

Tožbi se ugovarja potemtakem:

1. Odstopno pismo ne pride samo za se v poštrev, marveč v zvezi s poravnavo od 30. junija 1905. — Tožnica ni plačala dolga iz dolžnega pisma od 31. marca 1904, marveč dolg Ane H. in Josipa Hol. iz imenovane sodne poravnave. Tožnica je potemtakem stopila na mesto dveh dolžnikov v pravdi Cg I 73/5, in izreka tudi odstopno pismo, da se prepuste tožnici vse pravice iz te poravnave posebno vse pravice do izvršbe; tožnica sme torej izvrševati le regresne pravice soporokov Ane H. in Josipa Hol. to se pravi, ona sme zahtevati od toženke in od Antona P. od vsakega $\frac{1}{4}$ plačanega dolga. Ti dve četrtini oziroma polovico je toženka tudi plačala; ona ne more biti na slabšem, ker ni plačal soporok, nego tretja oseba.

2. Tožnica ni terjatve imenovane posojilnice plačala s svojim premoženjem, temveč s premoženjem svojega moža. — Iz dolžnega pisma od 4. julija 1905 in iz zemljiškoknjižnega izpiska izhaja namreč, da sta Josip Hol. in tožnica vsak po polovici lastnika posestva pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M., da sta najela pri posojilnici v M. posojilo 6000 K ter da se je za varnost imenovane terjatve vknjižilo zastavno pravico na tem posestvu kakor glavnem vložku in še na dveh drugih sovložkih. To posojilo se je rabilo v poplačilo terjatve posojilnice v Ž. Ker se je Josip Hol. posojilnici v M. kakor sodolžnik s svojo ženo, današnjo tožnico, zavezal za najeto posojilo 6000 K, je jasno, da je le Josip Hol. plačal terjatev posojilnice v Ž.

Temu nasproti je navajala tožnica nastopno:

Brez pomena je, kako je dolžno pismo z dne 31. marca 1904 nastalo. Samo posojilnica v Žalcu ni prav ravnala; ona je namesto vseh 4 porokov si samo izbrala dva, to je Ano H. in Josipa Hol. ter jih tožila; tudi tožena Eliza H. je sorodnica Ernsta H., namreč njegova teta.

Pri prvem naroku je bila tožnica stavila ponudbo, naj plača toženka razun polovice še četrtno cele tirjatve; a ta predlog je bil odklonjen.

Da ne bi bil njen mož v zmislu poravnave od 30. jun. 1904 zarubljen, najela je ona pri posojilnici v M. na svojo polovico posestva pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M. in dveh drugih vložkov posojilo 6000 K, da se s tem denarjem plača posojilnico v Žalcu.

Posojilnica v M. pa se ni zadovoljila, da bi se bila samo na polovici vknjižila, marveč je zahtevala, da se vknjiži posojilo na celem posestvu in da tudi Janez Hol., to je oče Josipa Hol. in Ane H., pristopi za poroka in plačnika, končno da se odstopi posojilnici v M. prednost pred zastavno pravico, predznamovano za posojilnico v Ž., na polovici Josipa Hol. pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M. Vse to se je zgodilo.

To prednostno izjavo podpisala je tožnica, ker je bila na podlagi odstopnega pisma, ki ga je dobila od posojilnice v Žalcu, v to upravičena.

Potemtakem ni res, da bi si bil Josip Hol. dobil denar, ki je bil potreben za poplačilo terjatve posojilnice v Žalcu, marveč nabavila si je bila denar tožnica in sicer s poroštvom Janeza Hol.

Res pa je, da je bila terjatev posojilnice v Žalcu plačana s tem posojilom 6000 K; dr. R., zastopnik posojilnice v M. in dašnji zastopnik tožnice dr. F. sta izposlovala, da je posojilo dr. R. vzdignil in naravnost vposlal zastopniku posojilnice v Žalcu drju. H. proti podpisanemu odstopnemu pismu.

Na to je odgovorila tožena samo še, da je Josip Hol. mesar v M. in da on tudi preživlja svojega očeta Janeza Hol.

Dopustilo se je dokaz po listinah.

Dolžno pismo od 31. marca 1904 obsega vse to, kar se je v začetku tega dejanskega stanu navedlo ter se je zares na podlagi tega nelegaliziranega dolžnega pisma vsled sklepa

c. kr. okrožnega sodišča v M. od 11. aprila 1904 predznamovalo zastavno pravico na korist takratne ostale tirjatve v znesku 5700 K na polovici posestva pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M. lastni Josipu Hol. na korist posojilnice v Ž.

V odstopnem pismu od 17. avgusta 1905 potrdila je posojilnica v Ž., da je Marija Hol. plačala terjatev iz imenovanega dolžnega pisma v ostalem znesku 5238 K z obrestmi in zamudnimi obrestmi in stroški, ki so bili že zgoraj navedeni v skupnem znesku 5495 K 14 h in je ona vsled tega Mariji Hol. prepustila to terjatev z vsemi pripadki in vsemi njej iz dolžnega pisma od 31. marca 1904 oziroma iz poravnave od 30. junija 1905 pristojecimi pravicami do izvršbe na podlagi te poravnave, ne da bi bila jamčila za izterljivost terjatve.

Na podlagi tega odstopnega pisma dovolilo se je glede zneska 5238 K prenos na ime Marije Hol. in se je izvršil izbris glede ostalega zneska 462 K na polovici posestva pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M.

V pismu od 19. julija 1905 piše dr. R. drju. H., da on kakor zastopnik Marije Hol. dopošilja njemu kakor zastopniku posojilnice v Ž. po poštni hranilnici znesek 5450 K 37 h, kateri znesek Marija Hol. namesta dolžnikov plača.

Obenem se je vposlalo odstopno pismo, ki ga naj posojilnica podpiše. Konečno se je reklo, da se le pod pogojem plača, ako je posojilnica pripravljena, da podpiše priloženo odstopno pismo, katero je vrniti v roke drju. R.

Dolžno pismo dto. M. od 4. julija 1905 pravi, da priznavajo Josip in Marija Hol. kot posojilojemnika in Janez Hol. sprejem posojila 6000 K, od posojilnice v M. proti $5\frac{1}{2}\%$ obrestim in da so nerazdelno obljubili, da bodo to posojilo pod tam navedenimi pogoji vrnili.

Josip in Marija Hol. zastavila sta za varnost posojila 6000 K, z vsemi postranskimi dolžnostmi svoje posestvo pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M. in še dva druga vložka ter je bila ta zastavna pravica na korist posojilnice v M. vknjižena za imenovano posojilo 6000 K z vsemi postranskimi dolžnostmi dne 10. in 17. julija 1905.

Iz zemljiškoknjižnega izpiska glede posestva pod vl. št. 189 kat. obč. mesto M. izhaja, da se je zaznamovalo prednost na

korist ravno imenovanega posojila 6000 K pred terjatvijo posojilnice v Ž. oziroma Marije Hol. v ostalem znesku 5238 K.

V pismu od 26. septembra 1905 piše dr. Sch. drju. F., da je tožnica bila pri prvem naroku zastopana po drju. H. in da je dr. H. vprašan, bi li se dalo stvar potem poravnave v zmislu dopisa dra. F. od 23. septembra 1905 poravnati, odgovoril, da ne more nobene izjave dati prej, ko ni govoril s svojo stranko.

Iz prednostne izjave od 20. julija 1905 izhaja, da se je dovolilo že zgoraj navedeno prednost.

Iz konkurznega akta Ernsta H. c. kr. okrožnega sodišča v M. izhaja, da je posojilnica v Ž. svojo terjatev iz dolžnega pisma od 31. marca 1904 v ostalem znesku 5700 K, s 6⁰/₀ obrestmi od 1. aprila 1904 in stroški v znesku 117 K 30 h prijavila in da se ji je to terjatev v soglasju s tožbo Cg I 39/5 priznalo v znesku 5400 K s 6⁰/₀ obrestmi od 1. marca 1905 in stroški v znesku 146 K 84 h.

Razlogi.

V dejanskem stanu omenjeni prvi ugovor ni upravičen ter je čisto napačen dotični pravni nazor.

Ni namreč res, da je posojilnica v Ž. tožnici samo prepustila pravice iz sodne poravnave od 30. junija 1905; temu nasprotuje že vsebina odstopnega pisma sama, ki pravi, da prepušča posojilnica tožnici plačano terjatev v znesku 5495 K 14 h z vsemi pravicami, ki so pristojale posojilnici iz dolžnega pisma od 31. marca 1904 oziroma po poravnavi od 30. junija 1906, posebno tudi z vsemi eksekucijskimi pravicami iz te poravnave.

Tožnica ni bila intercedentinja, marveč ona je bila tretja oseba. Taka pa je na podlagi določbe §-a 1358 o. d. z. stopila v pravice prvotne upnice, namreč posojilnice v Ž. in kakor le-ta ni bila primorana po preteku dotičnega termina začeti morebiti brezuspešno izvršbo proti Josipu Hol. in Ani H., marveč bi bila upravičena po §-u 891 o. d. z. tožiti tudi še nadaljnega nerazdelnega dolžnika na plačilo cele terjatve, prav tako sme tožnica tisti znesek, ki ga je plačala upnici, zahtevati od toženke kakor nerazdelne dolžnice.

Deloma pa je upravičen drugi ugovor.

Po dolžnem pismu od 4. julija 1905 v zvezi z izpiskom iz zemljiške knjige, ki se tiče posestva pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M., je dokazano, da sta tožnica in njen mož Josip Hol. pri posojilnici v M. skupno si najela posojilo v znesku 6000 K, da sta za varnost tega posojila zastavila njima solastno posestvo pod vlož. št. 189 kat. obč. mesto M. in še dve drugi posestvi; dalje je dokazano po tožničinem priznanju, da se je to posojilo najelo ravno v svrho plačila posojilnice ter da je bil ravno oni denar, ki ga je dr. R. v posojilnici vzdignil, ne da bi bil prišel poprej v roke tožnice in njenega moža, od njega drja. R. naravnost poslan drju H. v svrho plačila posojilnice.

Z ozirom na te okoliščnosti in posebno, ker nastopata v dolžnem pismu tožnica in njen mož kakor posojilojemnika in ker je Josip Hol. tudi za to posojilo svojo polovico posestva zastavil, ni moči po zmislu §-a 863 o. d. z. dvomiti o tem, da sta tožnica in njen mož terjatev posojilnice skupaj plačala, torej ker je denar deljiva stvar, vsak po polovici, kajti tožnica ni trdila, še manje pa dokazala, da bi bil njen mož njej svojo polovico iz najetega posojila iz kakršnega si bodi pravnega razloga prepustil.

Odstopno pismo od 17. avg. 1905 se sicer res tako glasi, da je tožnica sama vso terjatev posojilnice v znesku 5495 K 14 h plačala in da posojilnica zaradi tega svojo terjatev tožnici prepušča; a to odstopno pismo nikakor ne odgovarja resničnim razmeram ter se to nesoglasje seveda ne more očitati niti posojilnici niti njenemu zastopniku drju. H., ker tedaj, ko se je odstopno pismo podpisalo, nista vedela niti ona niti njen zastopnik, da je tožnica plačala samo polovico, ne pa cele tirjatve in ker se odstopno pismo le po zmoti glasi na 5495 K 14 h. Sicer pa je odstopno pismo v današnji pravdi brez pomena.

Pravni naslov ne izvira iz odstopnega pisma, marveč iz plačila samega. Za presojo tožbene zahteve je edinole odločilno, ali oziroma koliko je tožnica res plačala.

Pravno razmerje med tožnico in toženko se sme presojati le po §-u 1358 o. d. z.

Po tej določbi prehaja po storjenem plačilu že ipso iure terjatev na plačnika samega in ni treba, da bi poprej moral upnik plačniku tudi dotično terjatev posebej odstopiti.

Ker je tožnica od neizpodbijanega zneska 5495 K 14 h plačala potemtakem samo polovico, to je 2747 K 57 h bil ji je tudi samo ta znesek z dotičnimi obrestmi in zamudnimi obrestmi, a po odbitku že prejetega zneska 2680 K 55 h priznan, torej samo ostanek v znesku 86 K 06 h.

Obrestij od stroškov 159 K 20 h, oziroma od polovice tega zneska 79 K 60 h od tožbe naprej ni bilo moči priznati, ker se je znesek 2680 K 55 h, v katerem je obsežena tudi polovica stroškov v znesku 70 K 60 h, že plačalo dne 16. septembra 1905, torej pred vloženo tožbo.

Vsled te sodbe dobi tožnica to, kar je v resnici plačala, Jos. Hol. preostane pa regresna pravica proti drugim soporokom ter ne trpi nikdo škode.

Izrek o stroških se opira na določbe § 41 in § 43 c. pr. r. ter se samo še to-le pripomni: Znesek 86 K 36 h, ki se ga je tožnici priznalo, bi bilo z bagatelno tožbo zahtevati. Sodni dvor je smatral, da je pavšalni znesek 30 K za to bagatelno pravdo primeren, in se je ta znesek odtegnil od toženkinih stroškov v znesku 150 K 69 h, tako da mora tožnica povrniti le 120 K 69 h stroškov.

Višje deželno sodišče v Gradcu je s sodbo Bc II 1/6-7 vsled priziva tožničinega dne 1. febr. 1906 tako-le odločilo:

Tožničinemu prizivu se ugodi, sodbo prve instance, ki ostane glede zneska 86 K 36 h v veljavi, spremeni in z ozirom na že priznani delni znesek 86 K 36 h z obrestmi vred razsodi: toženka mora plačati tožnici znesek 5493 K 14 h, 5 $\frac{1}{2}$ % obresti od 5238 K od 1. avgusta 1905, 6 % zamudne obresti od obresti, ki so zapadle dne 1. aprila 1905, od 1. avgusta 1905 naprej, 6 % zamudne obresti od obresti, ki so zapadle dne 1. avgusta 1905, od tega dne naprej, 5 % obresti od zneska stroškov 159 K 20 h od 18. septembra 1905 naprej kot dneva tožbe, vse to po odbitku dne 16. septembra 1905 plačanega zneska 2680 K 55 h, dalje stroške prve in druge instance v 14 dneh.

Dejanski stan.

Tožnica izpodbija sodbo prve instance, kolikor je bila tožba odbita glede zneska, ki presega svoto 86 K 36 h s 5 $\frac{1}{2}$ %

obrestmi od 16. septembra 1905 naprej. Priziv navaja za prizivni razlog napačno pravno presojo. Nikakor da ni utemeljen nazor izpodbijane sodbe, da bi bila tožnica in njen mož Jožef H. plačala terjatev Savinjske posojilnice vsak do polovice. Temu mnenju nasprotuje pismo drja. R. v M. od 19. julija 1905, glasom katerega je plačala tožnica namesto dolžnikov, torej v svojem imenu, dalje pa tudi odstopno pismo od 17. avgusta 1905, iz katerega izhaja ono isto. Po krivici se prva instanca briga za provenienco denarja, ki se ga je rabilo za plačilo: ta provenienca je neodločilna. Tožnica si je potrebno posojilo kakor nerazdelna sodolžnica in pod poroštvom svojega očeta Janeza H. najela ter jamči s svojo polovico zastavljenega posestva; ravno ta zastava je bila glavna podlaga za dovoljenje posojila. Da sta zakonca morala plačati vsak svojo polovico, se ne sme sklepati, in sicer tem manj, ker bi se delitev bila lahko vršila tudi po drugem razmêrju. — Zahteva se, da se prvo sodbo spremeni in tožbeni zahtevi povsem ugodi.

V svojem prizivnem priobčilu zahteva toženka, da se naj priziv zavrne. Odstopno pismo ne dokazuje ničesar v tem oziru, ali je plačala tožnica ali pa njen mož. Iz pisma drja. R. le izhaja, da je bila tožnica posredovalka in da je plačala v imenu obeh dolžnikov. Kar tožnica v svojem prizivu glede proveniencie svojega posojila navaja, so nedopustne novosti. Sodba prve instance se je pravično ozirala na vse razmere. Sicer bi se tožnica lahko odrekla zastavni pravici glede iztožene terjatve na polovicah svojega moža in toženka ne bi pri njenem soprogu ničesar več našla.

Pri ustni prizivni razpravi ponovila sta oba zastopnika svoje navedbe in predloge. V ostalem se je treba sklicevati na dejanski stan izpodbijane sodbe.

Razlogi.

Priziv je upravičen. Že prvo sodišče je smatralo neupravičenim toženkin ugovor, da ni tožnica plačala terjatve Savinjske posojilnice proti Ernestu H. kakor glavnemu dolžniku, dalje proti Ani H., Jožefu Hol., današnji toženki in Antonu P. kakor porokom in plačnikom iz dolžnega pisma od 31. marca 1904, marveč da bi bila plačala le terjatev Savinjske posojilnice proti Ani H. in Jožefu Hol. iz sodne poravnave, sklenjene pri c. kr. okrožnem so-

dišču v M. dne 30. rožnika 1905 v enakem znesku, tako da bi smela tožnica se samo poslužiti svoje regresne pravice in zahtevati od toženke in Antona P. po eno četrtno plačanega zneska.

V zmislu navedene sodne poravnave obljubila sta Ana H. in Jožef Hol. nerazdelno plačati ostali dolg iz dolžnega pisma od 31. marca 1904, a Savinjska posojilnica si je na ta način proti tema dvema dolžnikoma pridobila izvršilni naslov, nikakor se pa ni odrekla svojim pravicam proti drugim dolžnikom iz imenovanega dolžnega pisma. Posojilnica je smela torej, kakor tudi iz odstopnega pisma izhaja, prepustiti vse njej iz dolžnega pisma in poravnave proti vsem dolžnikom pristoječe pravice tožnici ter se potemtakem tudi tožnici ne sme odrekati legitimacije v tej zadevi. Te legitimacije toženka tudi iz tega razloga ne sme izpodbijati, češ da ni plačala tožnica posojilničine tirjatve iz svojega premoženja, marveč iz premoženja svojega moža. Ta trditev ni niti dokazana niti odločilna. Po tožničini navedbi si je ona najela posojilo v M. v znesku 6000 K na svojo polovico, dalje na poroštvo Janeza Hol. in zaznambo prednosti za dano posojilo pred terjatvijo Savinjske posojilnice, ki je bila že zavarovana na moževih polovicah. Zaradi tega je tudi dotično dolžno pismo podpisano od zakonskih Hol. kakor nerazdelno obvezanih sodelžnikov in od Janeza Hol. Vsléd posredovanja drja. F. se je iz te valute za plačilo potrebno svoto neposredno doposlalo Savinjski posojilnici v roke njenega zastopnika drja. H. Te navedbe toženka ni izpodbijala in je ta potrjena po dotičnih listinah, namreč po dolžnem pismu od 1. julija 1905, prednostni izjavi od 20. julija 1905 in izpisku iz zemljiške knjige.

V pismu od 19. julija 1905 piše dr. R. drju. H., da mu pošilja znesek 4550 K 37 h za tožnico, da plača namesto dolžnikov, da mora Savinjska posojilnica podpisati priloženo odstopno pismo in da se plača samo pod tem pogojem, ako se odstopno pismo podpisše in drju. R. vrne.

Iz teh okolišnosti in vsebine odstopnega pisma od 17. avg. 1905 samega gotovo ni moči sklepati, da bi izhajal denar, ki ga je tožnica rabila za plačilo, iz moževega premoženja.

Pa ako bi bila tudi provenijenca iz moževega premoženja dokazana, to ne bi toženki prav nič koristilo. Koristiti bi ji moglo to le tedaj, ako bi bila ona trdila, da je Josip Hol. terjatev

Savinjske posojilnice bodisi sam, bodisi po tožnici kakor svoji namestnici plačal in da je le-ta samo zaradi tega sedaj tožila, da bi po krivici in na videz kot tretja oseba in cesijonarka Savinjske posojilnice od toženke izterjala vso plačano svoto, akopprav bi ta le pōtem regresa in samo za del iztožene svote bila Josipu Hol. kakor soporoku odgovorna. Da se pa tako zvi-jačno postopanje dokaže, nikakor ne zadostuje to, kakor toženka razlaga način denarjeve provenijence, marveč treba bi bilo pač še drugih dokazov.

V le-tej pravdi sploh ni treba tega vprašanja pretresati, ker toženka takega postopanja ni ugovarjala. Po vsem, kar se je zgodilo, je marveč sklepati, da ni tožnica kakor namestnica svojega moža plačala, marveč da je odkupila njej materialno in formalno popolnoma tujo terjatev; ona je potemtakem bila tudi upravičena zahtevati odstop tirjatve od prejšnje upnice in na podlagi odstopnega pisma vse pravice prejšnje upnice proti toženki.

Svote iztoževane glavnice se ni izpodbijalo niti glede glavnice, niti glede postranskih obveznosti in mora torej toženka plačati kakor nerazdelna soporokinja vso iztoženo svoto po zmislu tožbene zahteve, odbivši že plačani znesek. Ustrezaje tožničnemu prizivu je bilo torej sodbo prve instance spremeniti tako, da se ugoti celi tožbeni zahtevi.

Izrek glede stroškov temelji na določbah §§-a 41 in 50 c. pr. r. ter se le pripomni, da bi z ozirom na kakovost pravnega slučaja bilo zadostovalo namestovanje po odvetniku, ki ima svoj sedež na mestu sodišča, tako da se torej potnih stroškov v Celje ni moglo priznati.

C. kr. najvišje sodišče je s sodbo od 24. aprila 1906 št. 5339 toženkino revizijo zavrnilo ter izreklo, da mora toženka tudi plačati stroške tretje instance, in sicer iz razlogov:

Revizijska pritožba se sklicuje na točko 3. §-a 503 c. pr. r.

Le v formalnem oziru zadostuje ta prizivni razlog postavni obliki. Po toženkini trditvi nasprotuje namreč višjesodna sodba toliko pravdnim spisom, kolikor trdi, da toženka ni ugovarjala doloznega postopanja na tožničini strani niti posredno niti nedosredno. Drugače skuša revizija le dokazati, da so sklepi višje

instance, katere ona izvaja iz svojih premis, neumestni. A tudi v pravnem oziru ni moči govoriti o le nekoliko odločilnem protislovju. Res je toženka na različen način trdila, da bi bila tožnica bodisi iz maščevanja, bodisi, da varuje svojega moža, nastopala, akoravno ni bila ona prava plačnica; ta trditev sama pa nikakor ne zadostuje za dokaz doloznega postopanja. Ugotovitev prizivne sodbe namreč, da je ona pod lastno zastavo svojih zemljiških polovic posojilo najela, da je na zahtevo dotične posojilnice v večjo varnost tudi njen mož moral zastaviti svoje polovice in je moral še za poroka pristopiti Janez Hol.; potem ugotovitev, da je tožnica po svojem zastopniku drju. R. plačala le pod izrecnim pogojem, da se mora terjatev njej prepustiti, — vse to izključuje na eni strani sum, kakor da bi bila ona nameravala kako premoto, na drugi strani je pa toženkin ugovor tudi zaradi tega neumesten, ker je tožnica kakor plačnica, ki ni bila v nobenem oziru Savinjski posojilnici obvezana, pač smela staviti pogoj, pod katerim hoče plačati. Ta pogoj pa je bil ravno priznanje njene osebe za plačnico in odstop v zmislu §-a 1423 o. d. z. Končno se še pripomni, da je sklicevanje na izpodbojni zakon ne glede na nedopustnost tega ugovora v zmislu §-a 504 c. pr. r. že zaradi tega brez uspeha, ker se ni ugotovilo, niti ne trdilo bistvenih pogojev izpodbojne pravice.

V ostalem sklicuje se na razloge prizivne sodbe, moralo je najvišje sodišče potrditi izpodbijano prizivno sodbo.

Dr. J. Hrašovec.

b) Odstop pravic in dolžnosti iz pogodbe o nakupu lesa za sekanje proti plačilu ni presojati s stališča asignacije, marveč cesije.

Leta 1905 je prodal Rudolf H. smrekov in hrastov les v svojem gozdu S. takrat obstoječi firmi Josipina R. in Henrik D. za posekanje (pogodbi od 27. februarja in 10. aprila). Nadalje je ista firma kupila od Rudolfa H. dne 4. maja 1905 posestvo z žago in vso pripravo za 3600 K. Dogovorjeno je bilo, da plača firma 200 K are, ostalo kupnino pa banki S. V. B., na to da se napravi kupno pogodbo in dobi firma vse za brezbremski prepis potrebne listine. Ara in ostanek kupnine sta bila plačana

do 19. septembra 1905. Med tem je firma začela sekati; smreke in hraste se je »štemplalo«, denar pa se je sproti banki S. V. B. plačevalo. Poslovodja pri sekanju je bil Valentin R. To se je vršilo do 10. julija 1906: Ta čas je Henrik D. iz firme izstopil in vse svoje iz gorenjih pogodb izvirajoče pravice odstopil sodruŹnici Josipini R.

S cesijo in dogovorom od 22. avgusta 1906 pa je toŹnik Ivan B. vse iz navedenih pogodb izvirajoče pravice in dolŹnosti prevzel, kar se je toŹencu Rudolfu H. naznanilo. Ivan B. je imenoval Valentina R. zopet za poslovodjo, Źe posekana drevesa prevzel, odpeljal in porabil. Ko pa je nadalje sekal, mu je toŹenec s posestno toŹbo in začasno odredbo zabranil, nadalje izvrševati pravice sekanja iz navedenih pogodb. Ker je bilo pogojeno, da pravica sekanja preneha 10. aprila 1907, vložil je toŹnik Ivan B. ugotovitveno toŹbo 22. januarja 1907 pri okroŹnem sodišču v M. z zahtevkom: ToŹenec Rudolf H. je dolŹan priznati, 1.) da so pravice do sekanja iz pogodb s firmo Josipina R. in Henrik D. od 27. februarja, 10. aprila 1905 s cesijo in dogovorom od 23. julija, 22. avgusta prešle na toŹnika in da je toŹnik upravičen nadalje sekati po dogovorjenih pogojih, 2.) da je toŹnik kakor pravni naslednik firme Josipine in Henrik D. vstopil v pogodbo, sklenjeno 4. majnika 1905 glede posestva z Źago in da je toŹenec torej dolŹan izročiti kupno pismo in za brezbremenski prepis potrebne listine, glaseče se na ime toŹnika.

ToŹenec je priznal, da se mu je cesijo na Josipino R. in pozneje na Ivana B. (toŹnika), ustno naznanilo, ne da bi se mu listine pokazalo, toda on je takoj ugovarjal, češ, da se bo drŹal glede kupnine prvotnih kupcev Josipine R. in Henrika D. Le-ta je tedaj odvrnil, da on ni plačnik, marveč Ivan B. Cesij ne prizna za pravoveljavne, ker ni zavezan sprejeti namestu prvotnih dolŹnikov novega dolŹnika. ToŹnik je brez premoŹenja, tudi ni trgovec z lesom, ter bi Ź njim nikdar ne bil takih pogodb sklenil. Sicer pa mu je Henrik D. dejal, da ni plačnik za les, ki ga bode Ivan B. posekal, in mu je s pismom 11. avgusta 1906 izjavil v nasprotju s cesijo, da ne odstopi od pravic do lesa preje, nego ne poravna Josipina R. svojih, iz prejšnje druŹbe izvirajočih obveznosti. S pismom od 28. avgusta 1906 pozvala je Josipina R. toŹenca, naj prepove Ivanu B. izvaŹanje lesa, kar kaŹe, da Źiti

ne obstaja pogodba med tožnikom in prvotnima kupcema. Tudi glede posestva z žago odklanja toženec sklep pogodbe s tretjo osebo.

Pri sporni razpravi je toženec še priznal, da je že firma Jos. R. in Henrik D. položila pri banki S. V. B. kavcijo glede sekanja lesa in da je plačala kupnino za posestvo z žago 3600 K, za posekani les pa 7475 K 75 h. Od tožnika pa ni dobil še nikakega denarja, niti ga ni od njega zahteval. Doslej je posekanega nekako ena četrтина lesa.

Okrožno sodišče v M. je tožbeni zahtevek zavrnilo.

Glede toženčevega ugovora, da Henrik D. ni bil zadovoljen z odstopom pravic, je ugotovilo na podlagi pričevanja Henrika D. in Josipine R., da ne odgovarja resnici, pač pa je priznalo toženčevim pravnim izvajanjem upravičenost iz razlogov:

Po §-u 1375 o. d. z. se mora natančno razločevati, ali naj se pri obstoječi obligaciji premeni osebo upnika ali dolžnika. V prvem oziru veljajo določbe o cesiji §-ov 1392 do 1399, v zadnjem o asignaciji §-ov 1400 do 1410 o. d. z. Treba torej premotriti, ali je firmo Josipine R. in Henrik D. glede prvotnih pogodb napram tožencu smatrati za njegovo upnico ali dolžnico. Že radi same dolžnosti plačati kupnino, je smatrati firmo za dolžnico, torej se pa toženca ne more siliti, da si vzame novega dolžnika, namesto prvotnega. Družabnika razdružene prvotne firme sta intendirala prenos pravic in dolžnosti na Josipino R., in od le-te na Ivana B. Preds se je mogel torej le po pravilih asignacije izvršiti in tako ostanejo vse določbe med prvotnima družabnikoma in tožnikom v primeri s tožencem neobvezne, dokler toženec današnjega tožnika ne prizna za dolžnika. Tega nič ne spremeni niti dejstvo, da leži še danes pri banki S. V. B. kavcija, položena od prvotnih kupcev, ki je ostala nedotaknjena, niti dejstvo, da se posekana drevesa sme odpeljati le proti takojšnjemu plačilu.

Pa tudi ko se bi smatralo pravno razmerje med prvotno firmo in njenimi nasledniki za cesijo, bilo bi le-to smatrati za neveljavno, ker odstopljenih pravic se z ozirom na njihov gospodarski značaj ne da prenesti.

Kar se tiče nakupa posestva z žago, se najprej ustanavlja, da je ta nakup le »annex« ali posledica kupne pogodbe glede

lesa. Iz tega izhaja, da posestvo z žago ne more imeti druge usode, nego pravica do sekanja. Sicer pa tudi ni moči siliti toženca, naj izda tožniku kupno pogodbo, da je toženec to posestvo tožniku prodal; to bi bilo naravnost neresnično, ter bi vsebovalo prikratbo pristojbin. Pogodba glede posestva z žago je že docela izpolnjena, torej imata prvotna kupca pogodbo le še formalno izvesti, na kar lahko posestvo izročita tožniku zakonitim potom.

Tožnik je to sodbo izpodbijal s prizivom radi napačne pravne presoje stvari. Višje deželno prizivno sodišče v Gradcu je temu prizivu ugodilo ter rzsodilo po tožbenem zahtevku, toda glede izročitve kupnega pisma le toliko, da je toženec dolžan izročiti tožniku kupno pismo glaseče se na kupca: firmo Josipina R. in Henrik D.

Razlogi.

Pravno razmerje, katero je podlaga tožbenemu zahtevku, ni asignacija, marveč odplačan odstop pravic. Pravice sekati les in kupno pravico glede posestva z žago, katere je družba Josipina R. in Henrik D. napram tožencu pridobila, odstopila je Josipina R. kakor pravna naslednica imenovane družbe s pogodbo od 22. avgusta 1906 tožniku. Te pravice so sicer vezane na dolžnosti, katere morajo upravičenci izpolniti; vendar motiv pogodbe, t. j. zaupanje, da bodo iz pogodb upravičeni naložene jim dolžnosti v istini izpolnili, nikakor ne more take po svoji naravi obligatorne, torej prodajne pravice spremeniti v popolnoma osebne, neprenosne pravice, osobito ko je v danem slučaju kavcija za izpolnitev večjega dela dolžnosti položena.

Po §-u 1395 o. d. z. nastane pri cesiji samo med cedentom in cesijonarjem nova obvezost, ne pa med zadnje navedenim in cessus-om. Le-ta ni glede plačila za svoje obveznosti nikakor na slabšem. Ali izvršuje pravice napram njemu cedent ali cesijonar, on se lahko drži cedenta, ako noče cesijonarja prijeti. Njegov položaj je torej po cesiji še boljši, kakor je bil prej. Ni treba torej, da cessus prenos dovoli, tudi proti njegovi volji se to lahko zgodi. Cesijonar more odstopljeno pravico napram cessusu tudi tedaj uveljaviti, ako le-ta odstopa ne priznava, vendar mora

v tem slučaju cesijonar odstop pravic dokazati. V tem oziru se je sklicevati na izvajanje izpodbijane sodbe in še na nastopno. Henrik D. je izpovedal, da je bilo pri razdružbi prvotne družbe sklenjeno: on odstopi od vseh pravic in dolžnosti glede sekanja lesa in prepusti celo opravilo Josipini R., kar je vsem odjemalcem firme, ne izključivši toženca, sporočil. Če prav prilogi I in L o nekakih pogojih prenosa govore, je vendar po izpovedbi Henrika D. nedvomno dognano, da ti pogoji v pismih niso juristično-tehnični pogoji s suspeziivnim efektom, ampak le priprost izraz onih imovinskih sprememb, ki so bile vzete za podlago že izvršene razdružbe. Ako so pri tem nastala nespozorazumljenja, tiče se to edino le nekdanjih družabnikov, perfekcije pogodbe glede razdružbe pa ne. Tožbeni zahtevek tiče se priznanja, da so pravice sekanja in nakupa lesa prešle na tožnika, nadalje, da mora toženec pripustiti nadaljevanje sekanja — deloma dajatveni, deloma ugotovitveni zahtevek — je torej docela upravičen.

Kar se dalje zahtevka tiče, ki meri na izdajo in izročitev kupnega pisma glede posestva z žago, razume se samo ob sebi, da tožnik ne more več zahtevati, nego je bilo med njim in njegovimi pravnimi predniki dogovorjeno. Sicer je res tožbeni zahtevek šel na videz nekoliko dalje, toda v prizivnem spisu je tožnik izrecno izjavil, da ne intendirja izdaje kupnega pisma na svoje ime, marveč na ime firme Josipine R. in Henrika D. Ta tožbeni zahtevek pa je v primeri s prvotnim, netočno izraženim le ‚minus‘, a ne ‚aliud‘, ter je že po gorejšnjih izvajanjih docela upravičen. Tega ne spremeni to nič, da kupljeni predmet ni označen v obliki, za zemljiško knjigo zadostni. Kajti v istini ni nikakega dvoma med strankami glede identitete kupljenega objekta, osobito ko ga tožnik še dejansko poseduje. V tem pogledu torej ni bilo vzroka, pravnomočno postopanje dopolniti.

Iz teh razlogov je bilo prizivu ugoditi in izpodbijano sodbo spremeniti tako, da se je tožbenemu zahtevku ugodilo, seveda glede zahtevka pod b) s potrebno utesnitvijo, da se mora toženčevo kupno pismo glasiti na ime firme Josipine R. in Henrika D. kakor kupcev.

Vrhovno sodišče je s sodbo od 31. oktobra 1907 št. 8831 revizijo toženca v nejavni seji zavrnilo.

Razlogi.

Sodbo prizivnega sodišča, ki je prvo sodbo spremenilo in tožbenemu zahtevku ugodilo, toženec izpodbija le radi napačne pravne presoje stvari (§ 503 t. 4 c. pr. r.) toda neupravičeno.

Prizivno sodišče ni izreklo, kakor trdi revizija, da so pogodbe, s katerimi je tožnik les za posekanje prodal, čiste kupne pogodbe; kajti tudi iz inominatne pogodbe ne nastanejo neodtujive pravice, marveč tudi pravice iz le-teh je moči prenesti in prodati.

Če prav so po pogodbah kupci lesa zavezani ves les do gotove višine posekati in prevzeti, pa s tem ni ustvarjena dolžnost, ki je na njih osebo vezana, ter je s tem ravno tako malo pogojeno delo ali storitev dejanja na korist tožnika, kakor v slučaju, ako se sprejme v kupno pogodbo obveznost, da je prevzeti kupljeni — predmet. Zatorej je nazor revizije, da je oprava sekanja popolnom osebna neprenosna obveznost kupcev in da je torej izključena vsaka menjava v osebi sopogodnika brez privoljenja drugega pogodnika, nepravilen, tem manj pa velja, da bi se pravic iz pogodbe ne smelo odstopiti brez njegovega privoljenja.

Kar se pa tiče obveznosti prvotnih pogodnikov, toženec vsled odstopne pogodbe tako dolgo ni oviran, dokler jih ne odpusti iz obveznosti, njim nasproti pristojee mu pravice uveljaviti.

Trditev v reviziji, da so cesije radi pomote pogodnikov neveljavne, ker so vsakokratni cedenti oziroma tudi cesionarji mislili, da se s tem iznebe celega kompleksa pravnih razmer, torej tudi obveznosti napram tožencu, je ovržena, če se uvažuje, da napačna pravna presoja glede pravnega učinka pogodbe nasproti tretjim osebam ne more veljati za zmoto glede stvari ali njenega bistvenega svojstva, in da bi mogle le one stranke, ki so bile pri cesijski pogodbi udeležene, cesijsko pogodbo radi ničnosti izpodbijati, ne pa cessus, ki je pri tej pogodbi tretja oseba.

Ako nadalje revizija trdi, da je bila cesija Henrika D. napram Josipini R. vezana na pogoje, ki doslej še niso izpolnjeni, mora se kazati na ustanovitev prizivnega sodišča, da izrazi v prilogah I in L ne vsebujejo pogojev po zmislu zakona, od katerih izpolnitve naj bi bila veljavnost pogodbe zavisna.

Poznejšnja izjava Henrika D., da noče jamčiti za tožnike, pa ne more veljavnosti odstopne pogodbe spremeniti, s katero je stopil tožnik v pravice in dolžnosti prejšnje družbe D. in R., ravno tako malo jo more razveljaviti, ker D. tega enostransko ne more storiti.

Ker pa je tožnik glasom cesijske pogodbe prevzel dolžnosti, tudi radi te izjave D.-a ni ustanovljena »exceptio non adimpleti contractus«, ker se tožnik nikakor ni upiral.

Sklicevaje se na razloge sodbe prizivnega sodišča je torej v njej izraženo pravno presojo stvari smatrati za pravilno, revizijo glede prvega tožbenega petita pa za neupravičeno.

Glede drugega petita, zahtevajočega izdajo in izročitev listin, ki so potrebne za prepis posestva, nesporno od toženca firmi R. in D. prodanega z žago vred, izpodbija revizija sodbo, češ da je v tem izreku nedovoljena prememba tožbenega zahtevka. Toda ta izrek ni nikaka prememba, marveč le utesnitev prvotnega petita, kar sme sodišče storiti tudi brez posebnega predloga. Revizija je torej tudi v tem oziru neupravičena.

Dr. M. D.

c) § 440 o. d. z. ne izključuje izpodbijanja knjižne pravice s stališča, da se jo je pridobilo proti knjižnemu lastniku, če prav je pridobitelj vedel, da se je bilo nepremičnino izvenknjižno že drugemu prepustilo.

Ivan K. v Ljubljani je bil dne 22. decembra 1905 kupil na prisilni dražbi pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani posestvo vl. št. 609 kat. občine Vič za največji ponudek 7730 K. Predno so bili izpolnjeni dražbeni pogoji, je zdražitelj Ivan K. isto posestvo prodal dne 9. maja 1906 Frančiški J. za kupnino 7000 K. Ta je pa zopet posestvo naprej prodala dne 3. januarja 1907 Mariji B. za 8370 K. V obeh kupnih pogodbah je bilo dogovorjeno, da kupovalka prevzame v svojo plačilno obljubo edinole na prodanem posestvu zavarovano terjatev Kmetске posojilnice v znesku 5000 K. Ko so bili končno izpolnjeni dražbeni pogoji, je zastopnik zdražitelja Ivana K., ki je pa bil objednem tudi zastopnik Marije B. in imel vso transakcijo v rokah, prosil dne 17. januarja 1907, da se vknjiži lastnino na zdraženem posestvu

vl. št. 609 kat. občine Vič za Ivana K., dočim se je na podlagi navedenih kupnih pogodb vknjižilo lastninsko pravico za zadnjo kupovalko Marijo B. vsled posebne prošnje z dne 26. januarja 1907. Med tem, to je dne 22. januarja 1907 je pa Frančiška M. na podlagi sodbe c. kr. deželnega sodišča ljubljanskega z dne 29. decembra 1896, s katero je bil imenovani Ivan K. obsojen, da jej mora plačati 10.000 K s prip., izposlovala vknjižbo izvršilne zastavne pravice za to svojo terjatev na posestvu vlož. št. 609 kat. občine Vič, na katero je bil Ivan K., kakor rečeno, malo poprej za lastnika vpisan.

Zoper to izvršilno zastavno pravico je nastopila Marija B. s tožbo, vloženo pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani dne 29. januarja 1907, v kateri je popisala navedeni položaj in nadalje trdila, da je toženka Frančiška M. dobro vedela, da je Ivan K. navedeno posestvo, še predno je bil na njem za lastnika vpisan, naprej prodal, kar lahko dokažejo te in te priče. Zahtevala je izbris zastavne pravice, katero da je toženka pridobila »mala fide«. Toženka je pa ugovarjala, da ni ničesar vedela o tem, kaj je Ivan K. izvenknjižno počel z zdraženim posestvom in da je pravzaprav njen zastopnik zapazil vknjižbo lastnine v korist Ivana K. ter brez specialnega naloga izvršil vknjižbo zastavne pravice.

Tožnica se je sklicevala na določbe §-a 237 izvrš. r., češ, da je Ivan K. že na podlagi domika pridobil lastninsko pravico, katero je zategadelj mogel tudi izvenknjižno prenesti. Toženka pa se je sklicevala na to, da je bil Ivan K. 22. januarja 1907 odločno brezpogojen zemljiškoknjižni lastnik, dočim je toženka le obligatorno smela od njega zahtevati, naj jej izroči lastninsko pravico tega posestva; sklicevala se je tudi na Neumannov komentar izvršilnega reda k §-om 88 in 89 ter na ondi navedeno vrhovno sodno odločbo z dne 19. avg. 1902 opr. št. 11.738 Gerichtshalle št. 7 iz l. 1903.

Deželno sodišče je vse tožničine dokaze po pričah odklonilo in s sodbo od 8. aprila 1907 Cg I 357/6 tožbeni zahtevek zavrnilo iz naslednjih razlogov:

Po §-u 431 o. d. z. je treba za pridobitev lastninske pravice na nepremičnih stvareh potom prostovoljne prodaje — in za takšno prodajo gre v tem slučaju — zemljiškoknjižne vknjižbe

prenosa lastnine, in po §-u 425 o. d. z. utemeljuje goli naslov kupa le obligatorno pravico za kupca. Zategadelj je brez pomena, ali je toženka v času, ko je za svojo terjatev pridobila zastavno pravico, vedela, da je Ivan K. tozadevno posestvo že naprej prodal. Tem manj pomena ima ta vednost, ker je bil Ivan K. tako dolgo upravičen razpolagati s posestvom pravoveljavno, dokler je bil na njem vknjižen za lastnika (§ 440 o. d. z.). Potemtakem ne more biti govora, da je toženki nedostajalo dobre vere, kajti zemljiškoknjižno stanje je tist čas, ko se je izvršilo sporno zemljiškoknjižno dejanje, popolnoma soglašalo z materialnim pravnim položajem in toženka ni bila nič udeležena pri sklepanju navedenih kupnih pogodb.

Zategadelj je bilo navedeni dokazni predlog odkloniti in tožbeni zahtevek zavrniti, tožnico pa po §-u 41 c. p. r. obsoditi v povračilo obrambnih stroškov.

Vprašanja, ali in koliko je Ivan K. zavezan povrniti škode tožnici na podlagi tega dejanskega položaja, tukaj ni pretresati.

Na priziv tožnice je višje deželno sodišče v Gradcu s sklepom z dne 31. maja 1907 Bc 244/7/4 prizivu ugodilo, izpodbijano sodbo razveljavilo in stvar vrnilo pravnemu sodišču I. stopinje v razpravo in razsojo. Ob enem je izreklo, da je postopanje na prvi instanci nadaljevati šele, ko stopi ta sklep v pravno moč.

Razlogi.

Ni moči pritrditi nazoru prizivateljice, da je Ivan K. lastnino na predmetnem posestvu, ker jo je po § 237 izvrš. r. že z domikom pridobil, tudi izvenknjižno mogel drugemu izročiti in da je zategadelj prizivateljica postala izvenknjižna lastnica. Posestvo sta si pridobili Frančiška J. in Marija B. na podlagi kupnih pogodb; le-te pa po § 425 o. d. z. ne dajejo še nikake lastnine, ampak so po § 424 cit. le naslov za pridobitev lastnine, koja se po § 431 cit. izvrši šele z vpisom pridobitnega opravila v zemljiško knjigo.

Prav tako ne velja nadaljna trditev tožnice, da je predpis §-a 237 izvrš. r. o pridobitvi lastnine po domiku uporabiti analogno na druge prodaje. Ta predpis je izjema od pravila §-a 431 o. d. z.

in je analogna uporaba izključena, kajti kar ni izvzeto, to velja za pravilo.

Toda pravnopomoten je tudi nazor prvega sodišča, češ, da je vednost ali nevednost toženke za časa pridobitve zastavne pravice o prejšnji prodaji in o izročitvi posestva, za odločbo brez pomena.

Vsaki pridobitvi pravice je po §-ih 326 in 335 o. d. z. predpogoj, da se zgodi pošteno. Poštena pridobitev v tem slučaju gotovo ni bila, če se ustanovi, da je toženka tedaj, ko je pridobila zastavno pravico, vedela, da je Ivan K. posestvo že naprej prodal in izročil, in torej vedela in vedeti morala, da Ivan K., čeprav je bil v zemljiški knjigi za lastnika vpisan, vendar s pravnega stališča ni mogel več razpolagati s posestvom. Če je toženka zastavno pravico pridobila nepošteno, je ne more ščititi zakon in je zavezana dovoliti v izbris.

Ako velja ta pravni nazor, je dejstvo, da je toženka vedela o prejšnji prodaji, odločilno in ker se je odklonilo dokazovanje o tem, je to bistveni nedostatek, ki je po §-u 496 št. 2 c. pr. r. branil, da bi se bilo sporno stvar docela razpravljalo in temeljito presodilo.

Tozadevni prizivni razlog je torej pravilen in zategadelj je bilo prizivu ugoditi, sodbo razveljaviti in stvar vrniti prvi instanci.

Zoper višjesodni sklep je vložila toženka revizijski rekurz, v katerem je bistveno izvajala nastopno:

§-a 326 in 335 o. d. z. ne prihajata v tem slučaju v poštev, ker govorita le o poštenu in nepoštenu posesti. Tudi določa § 440 o. d. z., da je Ivan K. kakor zemljiškoknjižni lastnik mogel svoje posestvo drugam prodati več in različnim osebam, tudi ga zastaviti, in da pripade prodano posestvo le tistemu v last, kdor je poprej zaprosil vknjižbe. Tej določbi nikakor ni predpogoj, da tisti, ki pridobi vknjižbo, ne sme vedeti o tem, da je bila stvar poprej drugim prepuščena (sklep vrhovnega sodišča od 23. oktobra 1873, št. 6498, repertorij pravnih rekov št. 59). Ta določba popolnoma soglaša z našim zemljiškoknjižnim zakonom. Ker je bil Ivan K. 22. januarja 1907 še zemljiškoknjižni lastnik posestva, mogel ga je torej prodati ali zastaviti, odnosno tudi pogodbo s Frančiško J. rescindirati. Dne 22. januarja 1907 ni bila toženka dolžna priti k Ivanu K. in ga popraševati, kako

je s posestvom in ali dovoli izvršbo na posestvo. Za toženko je bilo merodajno le publicitetno načelo in pa zemljiškoknjižno stanje. Zategadelj je brez pomena dopolnilna razprava o vprašanju, ali je toženka v dobri ali slabi veri pridobila svojo lastninsko pravico. Ako je tožnica zaupala Ivanu K. zemljiškoknjižno lastnino njej prodanega posestva, naj se radi tega drži Ivana K. (»Hand muss Hand wahren«). Toženki se bi zgodila krivica, če bi se ji na ta način izterjavo njene terjatve onemogočilo, kajti ona je imela proti Ivanu K. dne 22. januarja 1907 obligatorno pravico do plačila in toženka je imela istega dne tudi le obligatorno pravico proti Ivanu K. na izročitev lastnine, a kdo da naj pride prej do uresničitve svoje obligatorne pravice, to določa § 440 o. d. z. Po vsem tem je sklep druge instance pravno pomoten.

Vrhovno sodišče z odločbo z dne 22. oktobra 1907 št. 8978 ni ugodilo revizijskemu rekurzu, nego je potrdilo sklep prizivnega sodišča glede na njegovo utemeljevanje in ker § 440 o. d. z. nikakor ne izključuje, da bi se v slučaju malae fidei ne moglo izpodbijati pravice prednjega knjižnega pridobitelja, in ker so ponudeni dokazi ravno sposobni to vprašanje rešiti.

Pripomnja priobčevalca. Do meritorne rešitve tega slučaja potem ni prišlo, ker sta se pravnici stranki bili poravnali, še predno je bila stvar rešena na II. instanci, tako da je rev. rekurz imel le akademične namene. Po našem mnenju bi bila tožnica bolj sigurna, če bi bila stvar sprožila z uporno tožbo po zmislu §-a 37. izvrš. r., za katero so bili dani vsi pogoji. Toženka bi tudi ne mogla svoje v izvršilnem postopanju pridobljene zastavne pravice braniti s stališča zaupanja v javno knjigo.

X.

d) Zoper ugotovitve v malotni sodbi je dopusten priziv. Ugotovitveni tožbi ni namen služiti za pripravo k dajatveni tožbi.

Marija K. je sklenila in podpisala dne 31. januarja 1903 z zavarovalno družbo F. H. pogodbo, s katero je zavarovala svoje poslopje h. št. 2 v Žicah proti ognju in streli, za dobo od 16. decembra 1905 do 16. decembra 1915. Že dne 3. oktobra 1904 prodala je Marija K. celo posestvo s poslopjem št. 2 v Žicah

vred Ani L. Dne 7. aprila 1906 je zavarovalna družba vložila proti Mariji K. tožbo na plačilo prve premije 41 K 34 h. Okrajno sodišče v Št. Lenartu je tožbo zavrnilo dne 10. maja z malotno sodbo Cb 61/6, ker se je sklenilo pogodbo z ozirom na določeno poslopje, katero je toženka dne 3. oktobra 1904 prodala in pod pogojem, da bode dne 16. decembra 1905 toženka še lastnica tega poslopja, dočim odškodninskega vprašanja ni treba razmotrivati, ker ni predloga.

Dne 31. maja 1906 vložila je družba F. H. zoper Marijo K. drugo tožbo in sicer na ugotovitev, da obstoja še zavarovalna pogodba z dne 31. januarja 1903. Okrajno sodišče v Št. Lenartu je s sodbo z dne 13. junija 1906, (C 105/6) zavrnilo tudi to tožbo, ugodivši ugovoru razsojene stvari in ker pomanjkuje interes po zmislu §-a 228 c. pr. r.

Prizivno sodišče v Mariboru je s sklepom z dne 8. avgusta 1906 (Bc 82/6) razveljavilo prvo sodbo, ker je malotna sodba pravokrepna samo glede prve premije v znesku 41 K 34 h in ker je ravno vsled tega tožba upravičena po zmislu §-a 228 c. pr. r.

Okrajno sodišče v Št. Lenartu je na to dne 28. oktobra 1906 zavrnilo ugovor razsojene stvari, pa tudi tožbeni zahtevek.

Razlogi.

Zavarovalna pogodba ustvarja obligacijo, ki sestoji iz delnih perijodiških obligacij; te so sicer v gotovem obsegu samostalne, tako da odločuje izrek o glavni obligaciji tudi o delnih, ne pa izrek o eni izmed delnih obligacij o drugih ali o glavnih. Pravokrepna sodba Cb 61/6 odločila je usodo perijodiške delne obligacije, in sicer prve premije; res je bil sicer sodnik mnenja, da zavarovalna pogodba ni nikdar stopila v veljavo, ker je toženka prej prodala zavarovani predmet, ali to se je izreklo samo v razlogih, ki niso nikdar deležni pravomočnosti, ker se ni bilo stavilo ugotovitvenega predloga.

Ugovor, da pomanjkuje interes, je tudi zavrniti po §-u 499 c. pr. r. z ozirom na razloge prizivne sodbe.

Tožbeni zahtevek pa se je »in merito« zavrnilo z ozirom na §-e 901, 1447 o. d. z. in določbe zavarovalne pogodbe.

Priziv je vložila samo tožnica in sicer proti sodbi v celoti. Prizivno sodišče v Mariboru je dne 16. januarja 1904 (Bc I 4/7) v meritornem oziru prizivu ugodilo, ker je toženka dolžna plačevati premije tudi po prodaji posestva v zmislu splošnih določb obč. drž. zakonika o pogodbah in v zmislu zavarovalne pogodbe.

Toženkini reviziji, ki je uveljavljala samo ugovor razsojene stvari in pomanjkanja interesa, ugodilo je vrhovno sodišče z odločbo dne 23. aprila 1907 št. 3560.

Razlogi.

Ugovor razsojene stvari je zavrniti, ker se ga je zavrnilo že na prvi instanci in toženka proti temu ni vložila nikakšnega pravnega leka, tako da je postal pravokrepen dotični sklep. Tudi uradoma ni vpoštevati pravokrepnosti malotne sodbe Cb 61/6, ker je zavrnitev ugovora v prvosodni sodbi popolnoma utemeljena.

Utemeljen pa je ugovor, da manjka tožnici interes na takojšnji ugotovitvi. Tožnica je namreč imela pravico in priliko staviti pri malotni razpravi Cb 61/6 v zmislu §-a 236 c. pr. r. predlog, da se ugotovi obstoj pravnega razmerja, in vložiti, ker bi bil segel ta predlog čez okvir malotnega postopanja, priziv proti dotičnemu delu sodbe; vse to še tudi lahko stori, ko bode iztoževala drugo premijo. Za ugotovitveno tožbo pa, ki se jo je vložilo, predno je dospela v plačilo druga premija, manjka pravni interes in tožba utemeljena je tem manj, ker je dospela v plačilo druga premija že čez nekaj mesecev po vložitvi ugotovitvene tožbe, tako da je bilo tožnici moči vložiti dajatveno tožbo. Ugotovitvena tožba po §-u 228 c. pr. r. nima namena služiti samo za pripravo k dajatveni tožbi.

R. Trstenjak.

e) Nekaj o takozvani pridržani lovski pravici.

Leta 1861. je sklenila postojinska domena s posestniki, ki so imeli razne užitne pravice na državnem svetu, v odkupnem in regulacijskem postopanju poravnavo, s katero je v svrho odkupa teh pravic v last odstopila upravičenim posestnikom razna zemljišča. V tej poravnavi si je pridržala državna domena lovsko pravico na svetu, kmetom odstopljenem. To poravnavo

je deželna regulacijska komisija odobrila. Sedaj po preteku 45 let so na dotičnih zemljiščih seveda popolnoma drugi posestniki, kakor so bili v letu 1861.

Proti tem novim posestnikom je letošnjo zimo vložila c. kr. finančna prokuratura v Ljubljani kakor zastopnica državne domene nebroj prošenj za zemljiškoknjižno vknjižbo lovske pravice.

Okrajno sodišče je tem prošnjam ugodilo. Mnogo posestnikov je vložilo rekorze in deželno sodišče v Ljubljani je vsem rekurzom ugodilo iz razlogov:

Po §-u 1 lovskega patenta od 7. marca 1849, št. 154 drž. zak. je razveljavljena v §-u 477 obč. drž. zak. za poljsko služnost označena pravica do lova na tujem zemljišču ter je iz citiranega patenta jasno posneti, da je v prihodnje lovska pravica neločljivo zvezana z lastnino zemljišča in da je le izvrševanje te pravice pod ondi navedenimi pogoji dopustno in prenosno. Lovska pravica ne more več pristojati drugemu, nego lastniku dotičnega zemljišča; koliko pa sme lastnik pristojajočo mu lovsko pravico sam izvrševati in pod kakimi pogoji, ali izvrševanje dopustiti drugim, je vprašanje, rešeno v javno-pravnih zakonih, ki pa tukaj ne prihajajo v poštev. — Naravnost nasprotovalo bi torej lovskemu patentu, ako bi se ustanovilo pravno stanje, po katerem bi pristojala lovska pravica drugemu, nego lastniku.

Dogovor v poravnavi od 1. maja 1861, s katerim si pridruže postojinska graščina lovsko pravico na onem svetu, ki naj pripada upravičencem, je vsled tega brez pravne veljave in tega nič ne izpremeni dejstvo, da se je to poravnavo sklenilo pred javnim oblastvom. Predlagano vknjižbo je bilo torej že radi manjkajoče pravne podlage zavrniti (§ 26 zemlj. zak.).

A tudi za slučaj, če bi imel dogovor veljavo, bi ne bilo moči vknjižbo dovoliti, ker se ni ustanovilo nikake stvarne pravice, temveč le obligatorno razmerje med pogodniki; listina z dogovorom daje le naslov (§ 480 obč. drž. zak.), dočim se pridobi stvarno pravico samo z vknjižbo (§ 481 obč. drž. zak.).

Vknjižba pa tudi ni možna, ker lastnik baje služkega zemljišča ni prvotni pogodnik, temveč njegov singularni naslednik (§ 443 obč. drž. zak.).

Predmetne vknjižbe tudi radi tega ni dovoliti, ker zahtevke napram sedanjemu lastniku ni podprt po vsebini citiranih listin (§-i 87, 88, 94, št. 3 zemlj. zak.). — Po vsem tem odpade razmotranje, je li zemljišče, ki bi se naj obremenilo, tudi res obseženo v zemljiščih, glede katerih se je bilo pridržalo lovsko pravico.

Tako so vsi sklepi druge inštanace utemeljeni. Proti tem sklepom je finančna prokuratura vložila revizijske rekurze na c. kr. najvišje sodišče, toda brez uspeha. Kajti tretja inštanca je potrdila sklepe rekurznega sodišča. Razlogi III. inštanace (sklepi od 9. julija 1907 št. 8510 itd.) se glasijo:

Po §-u 94 št. 3 zemlj. zak. sme zemljiškoknjižno sodišče vknjižbo samo tedaj dovoliti, če je zahtevek po vsebini predloženih listin utemeljen. K temu pa je treba, da je v tej listini udeležen tudi dotičnik, proti kojemu se naj vknjižbo izvrši. V zemljiški knjigi pa za lastnike ni vknjižena tista oseba, ki je v poravnavi od 1. maja 1861. navedena, ampak njen singularni naslednik. Ali se da v tej listini ležečemu naslovu (§ 480 obč. drž. zak.) prisoditi kako veljavo proti singularnemu nasledniku, more se le pravnim potom presoditi, ne pa po tabularnem sodniku. Listina daje samo naslov za pridobitev stvarne pravice; to pravico se more pridobiti samo z vknjižbo. Kake izjeme za le-ta slučaj ni; osobito se ne more smatrati določbe §-a 38 ces. patenta od 5. julija 1853, št. 130 drž. zak. za tako izjemo, kajti če imajo tudi regulacijske poravnave pravno moč sodnih rzsodb in poravnav, vendar nimajo proti vsaki osebi veljave in moči, posebno ne sedaj po določbah eksekucijskega reda. Po §-u 9 izvrš. reda je sodne sodbe in poravnave moči proti osebam, v teh listinah neimenovanim, le tedaj izvršiti, kadar je po javnih ali javno poverjenih listinah dokazano, da je zaveza prešla na tiste osebe, proti katerim se zahteva eksekucijo. Kake dalje segajoče veljave nimajo poravnave, sklenjene v odkupnem in regulacijskem postopanju, čeravno je to postopanje javno-pravnega značaja. Zakonodavec tem poravnavam tudi ni imel namena podeliti take dalje segajoče veljave, kar se razvidi iz tega, da ni o tem nikake določbe v uvodnem zakonu k izvrš. redu.

Dr. P.

f) V sporu radi motenja posesti tudi ni upoštevati kakih dogovorov, ki so se vršili neposredno pred motenjem posesti o predmetu, kateri pa niso obojestranski priznani.

Okrajno sodišče v Krškem je dne 6. septembra 1904 (C 103/4) izdalo končni sklep:

Tožencu *B* se ukazuje, da ne sme nikoli več tožnikove posesti na parceli motiti s tem, da bi tam plot podrl in kmetske pridelke posnemal, ukazuje se mu, da mora tam okoli gred podrti in odstranjeni plot v dolžini 10 *m* v 14 dneh v prejšnji stan postaviti in tožniku plačati pravnne stroške.

Dejanski stan in razlogi.

Toženi pripozna dejansko posest tožnika na parceli *A*, pripozna tudi, da je tam stoječi plot podrl in tam rastočo otavo pokosil, in ugovarja le to, da je nekoliko časa poprej, predno je plot podrl in otavo pokosil, s tožnikom parcelo *B* zopet zamenjal za prej mu prepuščeno parcelo *A* in se sklicuje v dokaz temu, da je bila menjalna pogodba pravoveljavno sklenjena, na priči *C* in *D*. Tožnik zanikuje, da bi se kako menjalno pogodbo med njim in tožencem sklepalo, ker ni imel sploh namena, parcele s toženčevo zopet zamenjavati in predlaga dokaz o tem po pričah *E*, *F* in *G*.

Dopuščeni dokaz po toženčevih in tožnikovih pričah pokazal je nastopno.

Priča *C* je izpovedala, da je 9. avgusta 1904 o priliki nekega sodnega ogleda, pri katerem je bil tožnik za pričo zaslišan, in sicer po sodnem ogledu toženec rekel tožniku: »Zdaj pa iz te menjatve ni nič, imejva vsak svoje«. Na to je tožnik mu odgovoril: »Janez, bodiva vsak ob svojem« in takoj je toženec plot podrl in tožnik je še potem mejo med obema parcelama natančno razkazal.

V tem smislu je izpovedala tudi priča *D*.

Nasprotno pa sta izpovedali priči *E* in *F*, da je tožnik takrat na toženčeve besede: »Zdaj sva pa vsak ob svojem« odgovoril: »Če prav, pa bomo poprej videli, kako bo«. Na te besede da toženec ni ničesar odgovoril; dalje sta povedali priči, da sta bili pri podiranju plota poleg in da je takrat rekel tožnik tožencu: »Pusti plot pri miru, saj ne veš, čigav da bo«.

V zmislu §-a 869 o. d. z. mora privolitev v pogodbo biti izražena prosto, resno, odločno in razumljivo.

Izpovedbi prič *C* in *D* nasprotujeta izpovedbam prič *E* in *F*. Vendar se je sodišče uverilo, da gre tožnikovim pričam več vere nego toženčevim, da tožnik ni privolil v razdiranje stare pogodbe, oziroma osnovo nove; to izhaja že tudi iz tega, da je tožencu prepovedal plot podreti, kajti, če bi bil z menjavo zadovoljen, bi mu gotovo tega ne zabranil. Tudi ni najti nikaškega vzroka, ki bi dal povod k menjatvi, niti vzroka, zakaj bi toženi podrl plot, ki je bil tudi v njegovo korist. Ker je tedaj sodišče na stališču, da o kaki novi menjalni pogodbi ni bilo govora, marveč, da je stara pogodba ostala veljavna, ker so tudi dejanske posesti tožnikove kakor tudi motenje po tožencu bile pripoznane, bilo je tožbenemu zahtevku ugoditi.

Rekurzu toženčevemu je okrožno prizivno sodišče v Rudolfovem dne 31. oktobra 1904 ugodilo, izpodbijani končni sklep spremenilo ter tožbeni zahtevek zavrnilo.

Razlogi.

Toženec je pri razpravi dne 26. avgusta 1904 pripoznal izrecno navedbe tožnikove glede menjave parcel *A* in da uživa tožnik že od tega časa, tedaj že dobrih 7 let z menjavo pridobljeno parcelo *A*. Na prvi inštanci ni toženec navajal, da se je to menjavo sklenilo pod kakim pogojem ali s kakim pridržkom preklica, zato so njegove navedbe v rekurzu, da se prepustitev posesti ni vršila na večne čase, nego da je bila to le nekaka prijateljska koncesija, neobvezna in vsak čas preklicna, nedopustne novote, na katere se ni ozirati. Z ozirom na to ni moči pritrditi mnenju rekurentovemu, da je zadostoval že njegov enostranski preklic, da se je razdrlo razmerje strank glede parcel, marveč je bilo presojati, ali se je po soglasnih izjavah obeh strank res razdrlo prej sklenjeno menjalno pogodbo.

Rekurzni razlog neprave presoje dejanskega in pravnega položaja torej ne velja.

Ker je po navedenem smatrati, da je obstala med strankama prava brezpogojna menjalna pogodba, ni treba nobenega raziskavanja več o tem in za to tudi rekurzni razlog pomankljivosti postopanja ni utemeljen.

Pač pa je utemeljen rekurzni razlog napačne ocene dokazov. Priča *C*, tožnikova žena, izpoveduje, da je toženec po ogledu rekel tožniku: »Zdaj pa iz te menjatve ni nič, imejva vsak svoje,« in da je tožnik na to odgovoril: »Janez, bodiva vsak ob svojem.« Popolnoma neprizadeta priča *D* izpoveduje, da je po ogledu slišal toženca, ko je rekel tožniku: »Zdaj pa iz teh reči ni nič, bova pa vsak ob svojem« in da je tožnik na to odgovoril: »Pa bodimo l«

Proti tema pričama potrjuje edino le tožnikova priča, njegov 15 let stari sin *E* tožnikovo trditev namreč, da je na besede toženčeve: »Najina menjatev je sedaj fertig« dejal: »Če prav, bomo že videli,« — dočim priča *G* pravi, da se ne spominja, kaj je tožnik odgovoril na toženčeve besede: »Zdaj bo pa tudi z našo pogodbo pri kraju.«

Uvažuje te izpovedbe je pač pričama *C* in neprizadeti priči *D* dati več vere, ko pa edini tožnikovi priči, njegovemu šele 15 letnemu sinu in to tembolj, ker tožnik, ko je šel toženec po ogledu kosit na parcelo *A* in podirati na njej plot, ki ga je bil tožnik ob gredah postavil, po nadaljni izpovedbi toženčevih imenovanih dveh prič, ni nič ugovarjal zoper košnjo, nego samo dejal, da je pokosil toženec čez mejo; to pa kaže, da sta stranki res poprej obstoječo menjalno pogodbo soglasno razrušili in da sta izpovedbi prič *C* in *D* resnični.

Priči 15 letni *E* in 15 letni *F* sicer izpovedujeta, da se je tožnik ustavljal podiranju plota češ, naj toženec pusti plot, ker se še ne ve, čigav da bode, a ker takrat tudi navzočni priči *C* in *D* o tem ničesar ne vesta in ker je neumevno, zakaj bi se bil tožnik upiral samo podiranju plota, ne pa tudi košnji po prepirni parceli, ni se moglo rekurno sodišče prepričati o resničnosti okolinosti, po teh pričah *E* in *F* navedene.

Ker se je rekurno sodišče na podlagi izpovedb prič *C* in *D* torej prepričalo, da sta stranki dne 9. avgusta tega leta res razrušili prvotno menjalno pogodbo in ker z ozirom na postopanje strank še istega dne ne more biti dvoma o tem, da je bila njuna privolitev v razrušenje pogodbe prosta, resna in določna, ni moči v dejanju toženčevem videti kakega motenja tožnikove posesti, saj je on tožencu parcelo *A* prepustil zopet v njegovo posest.

Rekurzu je bilo zato ugoditi.

Najvišje sodišče je s sklepom 9. dec. 1904 št. 18.022 ugodilo tožnikovemu revizijskemu rekurzu ter obnovilo prvosodni sklep po vsem obsegu.

Razlogi.

Po §-u 457 c. pr. r. je v razpravi na tožbe o motenju posesti pretresati in dokazovati le dejstvo poslednjega posestnega stanu in njega motenja, a izključiti je vsakršno pretresanje o pravici do posesti, o naslovu, o poštenosti in nepoštenosti posesti.

V tem slučaju ni spora niti o zadnji dejanski posesti tožnikovi na spornem predmetu, parceli *A*, niti o motenju, koje je dne 9. avgusta t. l. toženec izvršil. Zato je tožbeni zahtevak, tikajoč se jedino varstva v posesti, zakonito utemeljen.

Na ugovor toženca, češ s tožnikom sta se neposredno pred motečim dejanjem dogovorila tako, da se je menjavo zemljišč, pred 7 leti med obema sklenjeno, preklicalo, se v zmislu §-a 457 c. pr. r. ni bilo ozirati, ker s tem bi bil toženec v skrajnem primeru le pridobil pravico do posesti, o kateri se pa v tem postopanju ni smelo razpravljati in odločevati, nikakor pa ni bil vsled tega upravičen, da bi proti volji svojega sopogodnika, tožnika, samolastno stopil v posest zopet premenjenega zemljišča. Da se je pa to zgodilo resnično proti volji tožnika, izhaja iz okolnosti, ugotovljene po prvem sodniku, da je tožnik, ko je toženec jel podirati plot na spornem zemljišču, temu zaklical »pusti plot pri miru, saj ne veš, čigav da bo,« tako, da se toženčevo ravnanje pač kaže za samolastno.

Pri tem dejstvu pa ni pripisovati nikakega pomena okolnosti, da se je tožnik kasneje samo pritoževal, da je toženec pri košnji spornega predmeta prekosil njegovo mejo.

Reviz. rekurzu tožnika je bilo torej ugoditi, rekurzni sklep premeniti in obnoviti prvosodni sklep po zmislu tožbenega zahtevka.

Dr. Volčič.

g) **Podsodnost nezakonskih otrok nedoletne matere.**

Nezakonska, 22 let stara, nesamopravna Marija S., rojena in pristojna v M., okrajno sodišče M. (višje deželno sodišče Gradec), je porodila l. 1906. na Ogerskem v S. nezakonsko hčerko Miroslavo S. Marija S. je varovanka okrajnega

sodišča v M., njena nezakonska mati pa biva stalno v okolišu okrajnega sodišča G. (višje deželno sodišče Dunaj).

Okrajno sodišče M. je odklonilo pristojnost glede ml. Miroslave S. ter odstopilo spise okrajnemu sodišču v G. Le-to pa tudi ni sprejelo pristojnosti iz naslednjih razlogov:

Ker mati ml. Miroslave S., ml. Marija S. ni samopravna in spada pod varstveno oblast okrajnega sodišča M., je le-to tudi za Miroslavo S. pristojno. Nič ne de, ako je mati nedoletne otrokove matere tekom časa M. zapustila in sedaj v G. domicilira, ker je varstveno oblastvo glede Marije S. pri okrajnem sodišču M. zakonito nastopilo in je tedaj to sodišče tako dolgo pristojno (§ 19 jur. n.), da varuštvo preneha. Splošno podsodnost ima torej ml. Marija S. v M., ne pa v G.

Vrhovno sodišče je negativni spor o pristojnosti rešilo z odločbo od 12. novembra 1907 št. 12.602 tako, da je za Miroslavo S. okrajno sodišče v G. kakor nadvarstveno sodišče pristojno in sicer zato, ker otrokova mati, ki je nedoletna in nezakonska, pripada oni podsodnosti, v kateri ima njena mati splošno podsodnost v spornih rečeh po §-u 72 jur. n., to pa je okrajno sodišče v G., ker ima mati otrokove matere vedno bivališče v tamošnjem okolišu. Tega nič ne spreminja okolnost, da spada otrokova mati pod nadvarstveno sodišče v M., ker s tem ni ustanovljena podsodnost v spornih rečeh.

D. M. D.

Kazensko pravo.

V §-u 15 zak. od 26. januarja 1907 št. 18 drž. zakona je naredba, s kakimi sredstvi se povzroči onemogočenje shoda, taksativna. Silovit upor je le pretenje ali brahijalna sila.¹⁾

Vrhovni kasacijski dvor je v varstvo zakona razsodil dne 8. oktobra 1907 št. 12.498, da sta razsodbi okrajnega in okrožnega sodišča, s katerima sta bila Ivan S. in Jožef G. obsojena radi prestopka §-a 15 zak. od 26. januarja 1907 št. 18 drž. z. kršili zakon, ter je oba obtoženca tako od obtožbe, kakor tudi od plačila stroškov kazenskega postopanja oprostil.

¹⁾ Ravno tako razsodba c. kr. vrhovnega sodnega kakor kasacijskega dvora od 8. oktobra 1907 št. 12.499.

Razlogi.

Dne 30. aprila 1907 je bil v L. volilni shod, na kojem se je hotel volilni kandidat za državni zbor K. volilcem predstaviti in govoriti. Otvoril je shod P., ne da bi bil formalno predsednikom voljen. Komaj je jel K. govoriti, že je nastal med zborovalci tak hrušč, da govornika ni bilo čuti. Predsednik je zahteval mir, pa obtoženca sta kričala: »Mi ne damo K.-u govoriti! Mi ga ne rabimo! Mi smo radi tega semkaj prišli!« Pri tem sta tolkla s pestmi po mizi, ne oziraje se na opomine P.-a, da naj data mir, tako dolgo, da sta volilni shod v resnici onemogočila.

V dejanju obtožencev so res obseženi vsi drugi znaki prestopka po §-u 15 cit. zak., le znak silovitega upora ne. Sredstva, s katerimi se onemogoči shod, so v §-u 15 cit. zak. taksativno naštet. Kjerkoli govori splošni kazenski zakon o sili (glej §-e 76, 81, 98, 190 k. z.), dela se razliko med dejanskim silovitim lotenjem (dejanska razžalitev) in pretenjem; tudi zakon od 7. aprila 1870 št. 43 drž. z. razlikuje med sredstvi užuganja in sile. Siloviti upor v zmislu §-a 15 cit. zak. je torej ali pretenje, ali pa brahijalna sila, kateri se more pač le s fizično silo vpreti, taka sila pa ni niti kričanje, niti ropotanje, niti ne obdelavanje miz s pestmi. O kakem pretenju pa tu ni bilo govora. To, da sta oba obtoženca s svojim vedenjem namen shoda preprečila, je bil povod, da bi bil dal predsednik shoda nemirneža odstraniti, toda kak silovit upor pa ni bilo. Šele tedaj, ako bi bila odstranitvi z dejanskim lotenjem ali pretenjem nasprotovala, bi bil potem podan silovit upor.

D. M. D.

Izpred upravnega sodišča.

Vsi posestniki zemljišča, upravičenega k volitvi v skupini veleposestva, imajo volilno pravico v tej skupini. Poedina volilna pravica je samo omejena po isti in istovredni volilni pravici ostalih soprosetnikov. Z odpadom volilne pravice enega odpade omejitev volilne pravice ostalih.

C. kr. okrajno glavarstvo v Mariboru je vpisalo na podlagi davčnega predpisa Vincenca S. med upravičence skupine veleposestva za volitev v okrajni zastop pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. V odprtem roku so vložili zoper ta vpis Š. in drugi

reklamacijo na c. kr. okrajno glavarstvo v Mariboru ter zahtevali, da se naj Vincenca S. izbriše iz imenika volilcev. To svojo reklamacijo so utemeljevali s tem, da Vincenc S. nikjer ni sam lastnik zemljišča, od kojega bi plačal po §-u 12 zakona z dne 16. junija 1866 d. z. št. 19 davka najmanj 120 kron, nego da je povsod solastnica njegova žena Ivana S. Kakor upravičenca v lastnem imenu bi ga tedaj bilo izbrisati. Ali tudi, če se zgolj iz formalnih razlogov ni vpisalo tudi Ivane S. v imenik volilcev in bi bilo smatrati Vincenca S. obenem za pooblaščenca svoje žene po §-u 15 navedenega zakona, bilo bi Vincenca S. izključiti od izvrševanja njene volilne pravice in to radi tega, ker je bila njegova žena Ivana S. kaznovana od c. kr. okrožnega sodišča v Mariboru s sodbo z dne 30. decembra 1902 Vr VII 761/2-46 radi hudodelstva po §-ih 197, 200 ter 201 k. z., ter jej vsled tega pomanjkuje aktivna volilna pravica.

C. kr. okrajno glavarstvo v Mariboru je zavrnilo z odlokom z dne 22. marca 1905 št. 9663 v zmislu §-a 26 zakona z dne 14. junija 1866. l. zahtevani izbris Vincenca S. iz imenika velikega posestva, pač pa je uradoma popravilo imenik volilcev veleposestva pod št. 9 na ime »Vincenc in Ivana S.«

Razlogi.

Kakor so dognale poizvedbe, sta zakonska Vincenc in Ivana S. v istini skupna posestnika zemljišč, za koja jima je predpisana neposredna davčna vsota 248 K 76 h na leto.

Omenjena morata torej po zmislu §-ov 12, 13 in 15 navedenega zakona izvrševati svojo volilno pravico le kakor skupna posestnika in sicer po Vincencu S. kakor zakonitem zastopniku svoje soproge, katera po besedilu §-a 12 navedenega zakona ni izključena od aktivne volilne pravice.

Zoper ta odlok c. kr. okrajnega glavarstva so vložili Š. in drugi pritožbo na c. kr. namestništvo v Gradcu. Le-to je ugodilo z odlokom z dne 20. januarja 1905 št. 39.825 pritožbi toliko, kolikor je bila vložena proti uradnemu vpisu Ivane S.; zavrnilo jo pa je glede vpisa Vincenca S.

Razlogi.

Vincenc in Ivana S. sta glasom zemljiškoknjižnega izpiska c. kr. okrajnega sodišča pri Sv. Lenartu, sopoestnika zemljišč

vl. št. 3, 6, 44, 88, 120, 150, 167 in 172 kat. obč. Sv. Lenart, 36 in 37 kat. obč. Radehova, 222 kat. obč. Sv. Benedikt, kat. obč. Jablanci ter 160 kat. obč. Zg. Žerjavci. Od teh zemljišč plačujeta samo zemljiškega davka 165 K 27 h na leto, tako da ju je smatrati po zmislu §-a 12 zakona o okrajnih zastopih za upravičena voliti v skupini veleposestva, a to samo, če so izpolnjeni tudi vsi ostali pogoji. Kar se tiče ostalih pogojev volilne pravice, bilo je v tem slučaju pred vsem uvaževati, da je bila Ivana S. s sodbo c. kr. okrožnega sodišča v Mariboru z dne 30. decembra 1902 Vr VII 761/2-46 obsojena radi hudodelstva goljufije po zmislu §-ov 197, 200 ter 201 k. z. ter da je bila po zmislu §-a 202 k. z. obsojena na štirimesečno ječo, kojoj kazni je prestala dne 30. novembra 1903. Po §-u 6 zakona z dne 15. novembra 1867 drž. zak. št. 131, ki določuje o izvršitvi članka IX državnega občinskega zakona z dne 5. marca 1862 drž. zak. št. 18, je Ivana S. vsled navedene obsodbe izključena do dne 30. novembra 1908 od občinske volilne pravice. Ker pa veljajo po členu XXV navedenega zakona v členu IX izražena načela tudi za volitve v okrajni zastop, je imenovana izključena do 30. novembra 1908 tudi od volilne pravice v okrajni zastop. Poznejšnji vpis Ivane S. je že iz tega razloga razveljaviti. K temu pa še pride to, da je uradno postopanje političnih oblastev, popisano v §-u 26 zakona za okrajne zastope, kar se tiče ugotovitve volitvenih upravičencev, zaključeno z dnem razpoložitve volilnih imenikov. Od te dobe naprej prepuščeno je edino le strankam samim uveljavljati svoje volilne pravice. Poklicana oblastva pa niso upravičena prekoračiti v reklamacijskem postopanju stavljenih predlogov strank.

Odpad volilne pravice Ivane S. pa ne more ovirati volilne pravice soprosetnika Vincenca S., zadoščajočega za svojo osebo vsem predpogojem, katere zahteva zakon. Pač pa je priznati, da je njega volilna pravica podana v tem obsegu, ki nastane z odpadom omejene volilne pravice soprosetnice Ivane S. Zahtevak, da naj se izbriše Vincenca S., bilo je torej odkloniti.

Zoper to odločbo vložili so Š. in drugi pritožbo na c. kr. upravno sodišče.

V svoji pritožbi so izpodbijali odločbo c. kr. namestništva v Gradcu ker se vzlic ugotovitvi, da sta zakonska Vincenc in Ivana S. le solastnika vseh zemljišč, od kojih se plačuje potrebni davčni znesek, in vzlic dejstvu, da je soprosedujoča žena izključena od volilne pravice, vendar Vincenca S. ni izbrisalo iz imenika volitvenih upravičencev. Ta svoj zahtevek utemeljevali so s tem, da pristojna navedenemu samo omejena volilna pravica soprosestnika po zmislu §-a 13 zakona za okrajne zastope, nikakor pa neomejena volilna pravica. Neomejeni vpis zakonskega moža v volilni imenik v skupini veleposestva mu pa daje neomejeno pravico k izvršitvi volilne pravice v dotični skupini. Od izvrševanja te pravice pa je že radi tega izključen, ker vsled odpada volilne pravice žene nikdar ne more priti v položaj, da bi po zmislu §-a 15 zastopal njo v izvrševanju njene volilne pravice.

Z odl. dne 13. junija 1906 št. 5777 je upravno sodišče zavrnilo to pritožbo.

Razlogi.

Upravno sodišče je smatralo pravno naziranje izpodbijane odločbe za utemeljeno, da namreč vsled kazenske obsodbe povzročni odpad volilne pravice soprosestnice Ivane S. ne more ovirati volilne pravice Vincencu S., pristojne mu na podlagi solastnine. Po §-u 12 zakona z dne 14. junija 1866 d. z. št. 19 so v skupini velikega posestva k volitvi upravičeni vsi lastniki v okraju ležečih nepremičnin, če plačujejo od njih zemljiškega in hišnega davka najmanj 120 kron ter če so ob enem avstrijski državljani. Samo glede izvršitve volilne pravice določuje § 13, da sme izmed več soprosestnikov k volitvi upravičenega zemljišča voliti samo skupni pooblaščenec. Iz tega izhaja, da ima tudi solastnik zemljišča, k volitvi v skupini veleposestva upravičenega, volilno pravico za okrajni zastop.

Res pa je, da je izvrševanje te pravice vsled pozitivne zakonove določbe omejeno po isti in istovredni volilni pravici ostalih soprosestnikov.

Vsi soprosestniki imajo torej volilno, s posestvom istega zemljišča združeno pravico, čeravno vsi skupaj samo en volilni glas. Če izgubi tedaj eden teh soprosestnikov vsled kazenskodolne obsodbe ali iz kateri koli razloga to svojo volilno pravico oziroma možnost izvrševati jo, izhaja iz tega samo, da

odpade s tem omejitev izvrševanja volilne pravice za ostale sopo-
sestnike, nikakor pa ne, da bi bila s tem uničena volilna
pravica ostalih. Vincenca S. se je pustilo torej na podlagi nje-
gove sopo-
sesti po pravici v volilnem imeniku, ne da bi mogel
samoobsebi umevno biti govor o kakem zastopanju njegove
od volilne pravice izključene soproge v izvrševanju **njene** pravice.

Dr. Milan Gorišek.

Književna poročila.

Poljudna pravna knjižnica. Zvezek I. Zakon o dovoljevanju
poti za silo od 7. julija 1896 drž. zak. št. 140. Uredil dr. Ed. Volčič.
Cena 40 vin. V Ljubljani 1907. Izdalo in založilo društvo »Pravnik«.
Tiskala »Zadružna tiskarna« v Krškem.

S tem zvezkom je društvo »Pravnik« pričelo izdajati poljudne pravne
knjižice, ker se je že večkrat poudarjalo, da naše ljudstvo potrebuje
pravnega pouka tudi takim potem. Namen bo seveda dosežala takšna knjiž-
nica le, če se bo bavila s predmeti, ki imajo praktično važnost in zani-
mivost za širše sloje, in če bo razlagala stvarino v zares jasni in kolikor
toliko prikupljivi obliki. Na oboje bo treba paziti našim pisateljem in tudi
»Pravnikovemu« odboru. Prvi zvezek je naša publika, kolikor je soditi po
časopisju, z veseljem pozdravila. K besedilu zakona o zasilnih potih je
dodal g. dr. Volčič primerna pojasnila o postopanju ter obrazec prošnje za
dovolitev poti. Tudi pravnikom, ki za take slučaje hočejo hitro imeti slo-
vensko besedilo, bo ta drobna knjižica dobro došla.

*Zur Frage der psychologischen Grundlagen der Geschworenenwahr-
sprüche.* Von Gerichtsadjukt Dr. Method Dolenc (Graz).

Poseben odtisek je to iz Mittermaier-Liepmannovih »Schwurgerichte
und Schöffengerichte« (Heidelberg, 1906, zvezek I., sešitek 3), ki nam po-
daje zanimivo razpravo našega rojaka in čislane-
ga sotrudnika o psiholoških
podstavah — izrekov novomeške porote. G. pisatelj je v ta namen
proučil porotniške slučaje v Novem mestu iz l. 1894. do 1905., uporabil pa
tudi marsikaj, kar je bil pri posameznih slučajih sam izkusil ali občujoč z
novomeškimi porotniki sam opazil. Iz vsega tega izvaja zanimivo nevidne
»razloge« dolenjskim porotniškim izrekom. Posnetek tega nam kaže priob-
čiti v prihodnjem letniku.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1907.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Odbor je v seji dne 20. pr. m. pritrdil inicijativi g. dež. sod. svet. drja. Volčiča v Rudolfovem, da začne društvo izdajati »poljudno pravno knjižico«, to so maloobsežne publikacije s poljudnim razlaganjem bolj aktualne pravne in narodnogospodarske tvarine. Obenem je odobril, da I. zvezek te knjižnice obsegaj zakon o dovoljevanju poti za silo. Nadalje je vzel na znanje poročilo g. svetnika drja. Volčiča, da bo njegova priredba »občnega zakona o zemljiških knjigah« za društveno priročno knjigo skoraj dotiskana.

— (Odlikovanje.) Za vrlo službovanje so odlikovani: z redom železne krone tretje vrste državni pravdnik VI. čin. razreda Fr. Trenz v Ljubljani in predsednik okrož. sodišča Fr. Dukić v Rovinju; z viteškim križcem Franc Jožefovega reda, dež. sodni svetnik in predstojnik sodišča dr. Jos. Kronvogel v Št. Lenartu.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: podpredsednik dež. sodišča v Trstu Emil vit. Nadamlenzki za predsednika trgovskega in pomorskega sodišča v Trstu; višjesodni svetnik dr. A. Hesse v Gradcu za dvor. svetnika pri najvišjem sodišču; sod. tajnik Jos. Fon v Gorici za dež. sod. svetnika istotam; okr. sodnik dr. H. Stepančič v Buzetu za dež. sod. svetnika v Gorici; okr. sodnik J. Šumer v Škofji Loki za dež. sod. svetnika in okr. sod. predstojnika istotam — Naslov in značaj dvornega svetnika je podeljen višjesodnemu svetniku drju. A. Fhonu v Gradcu. — Premeščen je okr. sodnik M. Fabijan iz Kobarida v Kanal. — Umrli je v Trstu 73 let star odvetnik dr. Josip vitez Tonkli, član državnega sodnega dvora in bivši državni in deželni poslanec goriški.

— (K praksi protokoliranja v kazenskih rečeh.) Neki sodnik je podpisal zapisnik, ki ga je bil narekoval zdravnik pri preiskavi ranjenca zapisnikarju v sodnikovi nenavzočnosti. Vrhovno kakor disciplinarno sodišče je izreklo, da je sodnik s tem ravnal zoper red; sodnikova dolžnost bi bila, stvar naznaniti predstojnemu oblastvu ter poskrbeti, da bi se nedostatno uradno poslovanje ali zakonito dopolnilo ali, če treba, ponovilo. S tem pa, da je oboje opustil in se na zapisniku, katerega pravilnosti in zakonitosti ni preskusil, podpisal, autenticiral ga je za javno listino, čeprav so bili v njem nekoji neresnični podatki (Odločba od 17. okt. 1907, št. 5914).

Dr. M. D.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26.

Eg. člane društva „Pravnika“ in naročnike „Slovenskega Pravnika“, ki so zaostali s članarino ozir. naročnino za letos in prejšnja leta, prosimo, naj nam zaostanke pošljejo pred koncem tega leta in dodajo tudi še članarino ozir. naročnino za prihodnje leto, da moremo urediti račune.

Odbor društva „Pravnika“.

Nove pravoslovne knjige v slovenskem jeziku:

IV. zvezek „Pravnikove“ zbirke avstrijskih zakonov:

Civilnopravdni red in sodni pravilnik

z dne 1. avgusta 1895, z uvodnima zakonoma, z drugimi zakoni, ukazi in razpisi civilnopravnega obsega ter odločbami najvišjega sodišča, z dodatki i. t. d. — Uredil in obširno stvarno kazalo po strokovnih izrazih v slovenskem in hrvaškem jeziku dodal **dr. E. Volčič**, c. kr. sodni svetnik v Rudolfovem.

Obseg XII + 909 str., cena vez. knjigi 8 K, po pošti 55 h več.

Odvetniška tarifa,

določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pri sodiščih, sodne pristojbine — s stvarnim kazalom.

Uredil **dr. E. Volčič**.

Obseg 75 str. (20 str. tabel); cena 1 K 80 h.

Obe knjigi se naročati pri drju. Ed. Volčiču ali pri knjigotržcih.

Društvo „Pravnik“ je izdalo tudi še:

Kazenski zakon (I. zvezek zbirke), uredil dr. Jakob Kavčič. Cena vezani knjigi 6 K.

Kazenskopravdni red (II. zv. zbirke). Uredil dr. Jak. Kavčič. Cena vez. knjigi 5 K 60 h.

Izvršilni red (III. zv. zbirke). Uredil Iv. Kavčnik. Cena vez. knjigi 7 K.

Te tri knjige se dobivajo pri L. Schwentnerju v Ljubljani.